AZTAG
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Liban

Directeur - Propriétaire
HAIG BALIAN

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ
ՍՈՒՐԻԱ տար. 425, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 225 Ս. Դ.
ԱՐՏԱՍԱՀՄ. օսկ. 6, ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 4 օսկի
Տնօրէն - խմբագիր՝ ՀԱՅԿ ՊԱԼԵԱՆ

ԱԶԴԱԿ

ԵՐԿՕՐԵԱՅ ՀԱՅԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ

ازتـــاك
جريدة سياسية ادبية اقتصادية حرة

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1932
ԶԵՌՔԷ ՀԱՏԸ 3,50 Ս. Դ.

Ե. ՏԱՐԻ | Ամէն առաքում պէտք է ըլլայ թերթիս տնօրէնին հասցէին | ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ | Չհրատարակուած ձեռագիրները չեն վերադարձուիր | ԹԻՒ 112 (557)

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ ՎԵՐՋ

Խաղաղութեամբ վերջացան Հիւսիսային Սուրիոյ խորհրդարանական ընտրութիւնները, Չափաւորականներու յաղթանակով։ Առկախ մնացած են Դամասկոսի և Համայի ընտրութիւնները, որոնց վերապահուած է միայն 12 ձայն 70ի վրայ։ Տեղական մամուլի հրատարակութեանց համաձայն օրերու խնդիր է այդ երկու շրջաններու մէջ ալ վերընտրութեան ձեռնարկուիլը։

Հետեւաբար մօտ ատենէն Սուրիական խորհրդարանի բացումը պիտի կատարուի Դամասկոսի մէջ, մասնակցութեամբ ժողովրդական քուէով և օրինաց սահմանին մէջ ընտրուած երեսփոխաններու։

Շատ կարեւոր և կենսական պարտականութիւն մը վերապահուած է ներկայ խորհրդարանին։ Անոր գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ Ֆրանսայի և Սուրիական պետութեան յարաբերութիւնները հիմնաւորել միջպետական դաշնագիրներով։ Իրականացնելու համար այդ նպատակը, ժողովրդական քուէով ընտրուած ներկայ խորհրդարանը պիտի ստեղծէ կառավարութիւն մը, որ իրաւազօր ըլլայ բանակցութիւններ վարելու ֆրանսական իշխանութեան ներկայացուցիչներուն հետ։

Հովանաւորեալ երկիրներու մէջ գտնուող հայութիւնը, համաձայն Սուրիոյ մէջ գոյութիւն ունեցող իրաւակարգի, որպէս ուրոյն համայնք, իրաւազօր էր տալու չորս երեսփոխան։ Գիտակից իր քաղաքացիական իրաւունքներուն և պարտաւորութեանց, հայութիւնը մասնակցեցաւ ընտրութեանց և ընտրեց իր ներկայացուցիչները, որոնք սուրիական պետութիւնը ճանչցող, այս երկրի ժողովուրդներուն և պետական ըմբռնումներուն ծանօթ և ընդհանուր առումով երկրի տնտեսական ու քաղաքական պայմաններուն լաւատեղեակ անձնաւորութիւններ են։

Նորընտիր հայ երեսփոխանները անծանօթներ չեն արդէն սուրիական ժողովուրդին։ Անոնցմէ երկուքը, նախկին խորհրդարանի անդամ եղած են և բնիկ Սուրիացի են։ Պ. Տէր Գալուստեան ոչ միայն անգին ծառայութիւններ մատուցած է իր պատկանած ժողովուրդին և Անտիոքի հայութեան, այլ թանկագին օգտակարութիւններ ունեցած է ամբողջ Անտիոքի բոլոր ժողովուրդներուն, վայելելով վստահութիւնը տեղական եւ հովանաւոր իշխանութեանց։ Պ. Ճանճիկեան նմանապէս, շնորհիւ իր կարողութեան և քաղաքացիական լայն ըմբռնումներուն երկրորդ անգամ ըլլալով ժողովրդականութիւն կը շահի։ Կասկած չկայ անշուշտ որ Պ. Հրաչ Փափազեանի ընտրութեամբ, Սուրիական խորհրդարանը կ'ունենայ քաղաքական պատրաստուած և ուժեղ ըմբռնումներ ունեցող հայ անդամ մը։ Ցարմարագոյն անձնաւորութիւններէն մէկն է նաև Պ. Հինդլեան, որ Հալէպի յայտնի ընտանիքներէն մէկուն կը պատկանի։

Այս երկրի մէջ ապրող հայ ժողովուրդը, որպէս քաղաքացի, ձգտող է արաբ ժողովուրդի պետական կեանքի հիմնաւորման, տնտեսական բարգաւաճման և ապագայ զարգացման։ Իսկ այս ձգտումներուն իրականացման համար, հայը կ'ընդունի որ՝ ամենաանհրաժեշտն է երկրի խաղաղութիւնը, անդորրութիւնը և ապահովութիւնը, որոնք կրնան հաստատուիլ Փրնս. հոգատար պետութեան հետ հասկացողութեան ընդհ. եզր մը գտնելով։ Մեծն Ֆրանսան բարեկամ եղած է անցեալի մէջ այս երկրին և այժմ ալ ան ամենամեծ բարեկամն ու պաշտպանը պէտք է մնայ նորազատ երկիրներուն։ առանց անոր օժանդակութեան և պաշտպանութեան դժուար պիտի ըլլայ զարգացումն ու ուռճացումը այսօրուան հովանաւորեալ երկիրներուն։

Նորընտիր խորհրդարանին գլխաւոր պարտականութիւնը պէտք է ըլլայ ուրեմն, ֆրանսական պետութեան օժանդակութիւնն ու բարեկամութիւնը ապահովել և բարւոք յարաբերութիւններ մշակել անոր հետ։

Հայ երեսփոխաններ մասնակցելով Սուրիական պետութեան օրէնսդիր բարձրագոյն մարմնին, կը նպաստեն արաբ ժողովուրդի և հայութեան փոխադարձ շփման։ Իսկ այդ շփումը, ինչ խօսք, որ կը նպաստէ երկու ժողովուրդներու իրար ճանաչման։ Այդ կերպով կ'ստեղծուի նաև համերաշխութիւն և համագործակցութիւն երկու ժողովուրդներու միջեւ ի շահ Սուրիական պետութեան զարգացման, որուն այնքան փափաքող է հայ ժողովուրդը։

Բացի այդ, հայ երեսփոխանները պիտի ըլլան յարաբերութեան միջոցը մեր աշխարհական և հոգեւոր իշխանութեանց և տեղական կառավարութեան միջեւ։ պիտի պաշտպանեն մեր ազգային մասնակի շահերը։ Այլեւ անպատասխանատու միութիւններ և անձնաւորութիւններ պիտի չի կրնան հայ ժողովուրդի անունով դիմումներ կատարել կառավարութեան մօտ և վնասակար դառնալ մեր ժողովուրդին։ Դժբաղդաբար ասկէ առաջ, նման անխոհեմ դիմումներու և անկշիռ արտայայտութիւններու վնասները քաշած ենք։

Մենք կ'սպասենք մեր երեսփոխաններէն որ շուտով իրականացնեն այդ համերաշխ համագործակցութիւնը երկու ժողովուրդներու միջեւ։

ՊԱՐՈՆԻԿԵԱՆ : ԱՆՊԱՏԻՒ ԱՒԵՐԸ

ԶՈՀԵՐԸ ԹՈՂ ԽՕՍԻՆ...

Ձեզ ծանօթ է անշուշտ թէ ինչպէս Պարոնիկեանի խեղկատակութիւնները երկդիմի ազդուկներով ժամանակէ մը ի վեր հայ և գերման հրապարակը երկարօրէն կ'աղտեղեն։

Այժմ ես այդ ցաւալի իրականութեան անմիջական զոհերէն մին կը ստիպուիմ ազգայիններէ և գերմաններէ ինձ կատարուած բազմաթիւ հարցերուն ի պատասխան տխուր իրականութիւնը Ձեր ուշադրութեան ներքեւ դնել։

Հինգ հայ երիտասարդներ, որ 1930ի Օգոստոսին Ցուհնատանէն իբրեւ իր «Նորաբաց Արիմեան Ճեմարանի անդրանիկ սաներ» իր հետ Գերմանիա եկանք, ուր ամսուայ միջոցին յուսախաբութենէ յուսախաբութիւն գլորուելէ յետոյ որոշեցինք միաձայն խնդրին վերջնական ելք մը տալ և իրողութիւնը պարզել գերման և ազգային պաշտօնական մարմիններու առջեւ։ Մեր որոշումը հիմնուած էր հետեւեալ համոզիչ պատճառներու վրայ։

Ա.— Պարոնիկեան միշտ կը բռնադատէր զմեզ ամենայն ստորագրութեամբ շողշողուն լուրեր ղրկել հայ ազգային և եկեղեցական պաշտօնէութեանց, թէ «Ճեմարանը ակադեմական ամէն բարեմասնութիւններով արագօրէն կը յառաջանայ» և թէ «ամէն հայու տրոփուն սիրտ անոր շուրջ պէտք է բոլորի, իբրեւ մօտալուտ կեդրոն-վառարանը ազգային և կրօնական բարձրագոյն ուսմանց» են. մինչդեռ ճշմարտութիւնն այն էր, որ մենք «բարեբաղդ» սաներս այստեղ ստիպուած էինք դառնագոյն պայմաններու ներքեւ, չըսեմ ճեմարանական՝ այլ նոյն իսկ մարդկային կոչուելու անարժան գոյութիւն մը քաշքշել։ Որովհետեւ ոչ միայն ուսում ստանալ մեզ անկարելի էր այլեւ մտածել, այլ անօթի չմնալու համար պէտք էինք իր յետին նպատակներուն իբրեւ գործիք կուրօրէն ծառայել, պէտք էինք օրն ի բուն նաև իր անտառին և տան մէջ ծանր աշխատանքներու ներքեւ անտրտունջ մեր ուսերը կքել, աշխատանքներ՝ որոնք հոս որակելու իսկ կ'ամչնանք։

Բ.— Պարոնիկեան տասնեակ տարիներ Գերմանիոյ մէջ կոկորդիլոսի արցունքով «հայ ժողովրդի անասելի ցաւը» կ'ողբայ և այդու ստուար գումարներ կը հաւաքէ, համոզելով միանգամայն գերմանները, թէ գիզուած դրամները կը ղրկուին հայ գաղթավայրեր «կարօտեալ հայ որբին և այրիին խեղճութիւնը ամոքելու», մինչդեռ իրականութիւնը այն է, թէ բացի քանի մը վարձկան անհատներէ, մինչեւ ցարդ ոչ մէկ հայ այդ դրամին գոյնը տեսած է։ Տրէսաըն քաղաքական ատեանը ապա ազնւութիւնը ունեցաւ ինձ գրաւոր ծանուցանելու, թէ գիզուած դրամին մեծագոյն մասը իր բժշկական ուսմանց և ընտանեաց համար գործածած է։

Գ.— Պարոնիկեան կը շահագործէր գերմանները, այն խաբուսիկ համոզման բերելով զանոնք թէ հայ Լուսաւորչական եկեղեցւոյ արմատական աւետարանականացումը ոչ թէ օտարազգի միսիոնարներով տեղի կրնայ ունենալ, այլ բողոքական աստուածաբանութեամբ պատրաստուած հայերով, այսինքն իրմով, որով դրամը պէտք է իրեն տալ։ Միւս կողմէ կը փորձէ համոզել հայ եկեղեցականութիւնը թէ ինք յաջողած է գերմանները այն հայեցակէտին հանգեցնել, որ անոնք միամտօրէն իրենց դրամները տրամադրեն ուրիշ յարանուանութեան մը, որպիսին է մեր եկեղեցին Լուսաւորչական հոգեւորականներ հասցնելու։

Դ.— Պարոնիկեան հետզհետէ անդրադառնալով իր բաղդախնդրութենէն յառաջ եկող անխուսափելի պատասխանատուութեան, ուզեց Գերմանիոյ մէջ իր կատարած անճառական խաչագողութեան հայ ազգային ճանաչման զգեցնել, որով քանի մը հայերէ իրեն ուղղուած անձնական նամակներուն պաշտօնական գոյն տալով Գերմանիոյ մէջ տարածեց այն սուտը, թէ հայ եկեղեցին նեցուկ կանգնած է իր կողքին։

Վերջապէս ազգային պատիւը այս կեղտոտ ստորնութենէն ազատելու համար, հայ եկեղեցականներ իր սուտերու օրօրէն թմրելէ հեռի պահելու համար, մեր դժբաղդ փորձառութեամբ ուրիշ հայ երիտասարդներու կեանքին խնայելու համար, և մանաւանդ մեր անորոշ վիճակին վերջնական ձև մը տալու համար, միաբերան բողոքի ձայնը բարձրացուցինք իրեն դէմ, իր բոլոր եպերելի և անպատիւ գնացքը երեսին տալով։ Ինք սակայն խորամանկ մարդ, իսկոյն մտածեց մեզ դուրս աշխարհէն բոլորովին կտրցնել. մեր պաշտօնական թղթերը, անձագրերը և զգեստեղէնները բոլոր գրաւեց և անօթի վիճակի մէջ դնելով սպառնաց մեր բողոքը յետս կոչել։ Խեղճ ընկերներս ճարահատ խոհեմութիւն նկատեցին դեռ ժամանակ մ'ալ համակամութեան ճամբան բռնեցին։ Ես չէի կարող այլեւս համբերել։ Անտեղեակ սակայն տեղական օրէնքներուն, գերման լեզուին հազիւ ծանօթ, յուսահատ վիճակի մէջ առանձինս լքուած, որոշեցի ի գին ամէն ինչի հանրութիւնը և դատարանը այս անուանի խաբեբայութեամբ հետաքրքրել եւ ուստի կրակ դնելով տանը մէկ անկիւնը՝ ներկայացայ ոստիկանատուն։

Ապա եղելութիւնը մանրամասնօրէն պարզելու համար՝ ենթարկուեցայ հարցաքննական ատեանին։ Դատավարութեան օրը հակառակ դէպքին մեղմացուցիչ պարագաներուն՝ դատաւորները ջանացին ինձ հասկցնել, թէ գերման օրէնքը զիս բոլորովին ազատ ձգել չի ներեր, որով օրէնքին մեղմացուցիչ յօդուածով դատապարտեցին 9 ամսուայ բանտարկութեան։ Այս առթիւ սակայն պարտիմ շնորհակալութիւնս արտայայտել Տրէստըրի դատաւորական ատեանին, որ 5 ամսէ զիս ազատ կացուցանելով ընդհանուրէն, դատապարտութեան շրջանս իջեցուց 4 ամսի միայն, և բացառութեամբ թոյլ տուաւ որ իբրեւ օտարական դեռ Գերմանիա մնամ։

Ի սկզբան կը կարծէի թէ Պարոնիկեան այս անգամ եւս իր լեզուի ճարպիկ դարձուածներով օձիքը պիտի կարենար ազատել, երբ քաղաքական ատեանը ինձ գրաւոր կը տեղեկացնէր թէ, Պարոնիկեանի խնդիրը իբրեւ դրամաշորթ խաբեբայ նոր չըլլալուն, այս անգամ մանրակրկիտ հարցաքննութեան ենթարկուած է. իսկ ինչ որ կը պատկանի իրեն վստահուած տղաքը չարչարած ըլլալու հարցին, նոր դատավարութեամբ մը կը մերկացուի։ Որովհետեւ ինձմէ յետոյ, Պարոնիկեան ըմբոստացող սաներէն մին բարբարոսաբար կը զանակոծէ և իր ստորերկրեայ մառանին մէջ սիւնի մը կապելով անօթի կը բանտարկէ, մինչեւ որ ողորմելի տղան կերպով մը ինքզինքը կ'ազատէ և առաջին շունչը ոստիկանատուն կը քաշէ։ Տեղական թերթերն ալ խնդրին դէմ անտարբեր չի մնացին. և վերջերս կը գրեն թէ Պարոնիկեանի ոճրային արարքներու մերկացումը դատավարութեան կողմէ իր գնացքը ստացած է։ Սաքսոնիոյ կառավարութիւնը սահմանած է նոյն իսկ իր արժանաւոր պատիժը այսօր իսկ կրել տալէ յետոյ իսկոյն դուրս արտաքսել գերմանական սահմաններէն։ Ապա տղաքներէն երկուքը զանազան ձեւերով կը յաջողին գել. խիկոր վերադարձի ճամբան բռնել,

Իսկ միւս երկուքը դեռ Նիւրնպէրկ կը գտնուին այրի տիկնոջ մը քով, որ տարուելով Պարոնիկեանի անուաշիկ խոստումներէն իր անուան վըրայ տուն մը կը վարձէ և այժմ անկէ վարձքը չի ստանալով, ստիպուած է մեր երկու հայ տղոց հետ խեղճութեան մէջ դեռ ապրելու փորձեր ընել։ Իսկ այդ երկու խեղճ երիտասարդները կ'իմանանք թէ պատրաստ են ամէն առիթ օգտագործել եւ վերադառնալ կարենալու համար։ — Ահա այս ցաւալի իրականութեան մի հեռաւոր մանրանկարը։ Այս է քանի մը երազամիտ գլուխներէ մեզ յուսացուած «հայ սրտի ամենամօտիկ գործը»։

Գլուխ թոթուելով հարցը մէկ կողմ չի նետենք։ Այլ մը տանք այդ խաղին տակ զոհ եղած երիտասարդներու վիճակին։ Անդրադառնանք վերջապէս Պարոնիկեանի մը կողմէ Գերմանիոյ մէջ ոտնակոխ եղող հայ չարչարուած անուանին և փրկելու միջոցը։ Փնտռենք։ Ես ի վնաս անհատական ապահովութեանս, կեղծիքը կարելին չափ արագ քօղազերծել փորձեցի։ Միջազգային պատուին վրայէն այս սեւ արատը սրբել, կը մնայ ամէն հայու խղճի պարտականութիւն։

ՑԱԿՈԲ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Փոթստամ (Գերմանիա)

ԱՄԵՆ. ԱՐԻՏԱ Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ
Մարոնիներու՝ Նորընտիր Պատրիարք

ԱՆԱՄՕԹ ՋՐՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՄԱՔՍԱՆԵՆԳՈՒԹԵԱՆ ԲՈՅՆԵՐ ՍՈՒՐԻՈՅ ՍԱՀՄԱՆԻՆ ՎՐԱՅ ?

84.400 Հայեր Թիւրքիոյ Սահմանին վրայ ?

(«Հաքիմիէթ Միլլիէ»ի 3 եւ 4 Յունուարի թիւերէն)

Մարտին քաղաքը գրեթէ մեր հարաւային սահմանին մէջտեղն է, բոլորովին մօտիկ երկաթուղագծին։ Իբրեւ երկաթուղիի վերջին կայարան, առեւտրական կեդրոն մըն է Տիարպէքիրի, Լճէի, Ծապաղջուրի և Պիթլիսի համար։ Այս պատճառաւ մաքսանենգներուն ամբողջ ուշադրութիւնը հոս կեդրոնացած է։

Սակայն հայ մաքսանենգները, որոնք Սուրիոյ անապատին մէջ կը շատնան ու կը բարգաւաճին, չէին համարձակեր սահմանը անցնիլ և անձամբ իրենց ապրանքները տեղաւորել։

Այս պատճառով մեր մաքսանենգներն են որ Հայերուն քով կ'երթան և անոնց ապրանքները Մարտին կը փոխադրեն, առանց գիտնալու որ մաքսանենգութիւնը հայրենադաւութիւն է։

Տէրպէմէի դէմը, մաքսանենգութեան երկու բոյներ հաստատուած են. Քարամանի և Սմօնգա, իւրաքանչիւրը 50—70 տունէ բաղկացած։ Հայերու համախմբումները կը շարունակուին դէպի հարաւ, ուր բազմաթիւ Օճախներ հիմնած են. Ասֆիս, Համիտի և Պուրօջ։

Հայերը հանգամանութիւն ընելով այստեղ հիմնած են, Զաղըր, Փազար գիւղը, Հասիճէ, որ 150 տունէ կը բաղկանայ, կեդրոնն է մաքսանենգութեան։ Քարամանի և Սմօնգայի շուկաները այսօր 150 ական խանութ ունին և իրենց գոյութիւնը կը պարտին Մարտինի ու նոյն իսկ Տիարպէքիրի հետ կատարած մաքսանենգութեան։

Նուսէյպին սահմանին վրայ Թըրքական գիւղաքաղաք մըն է։ Քանի մը տարի առաջ ասոր դէմ Քամըշլի անուն ագարակ մը կար միայն։ Այսօր Հայերէ, քաղդէացիներէ և ասորիներէ բաղկացած 350 տունոց գիւղ մը կայ. 400 խանութով կամ վաճառատուններով։

Այս մաքսանենգութեան բոյնին գլխաւոր գործակալներն են դեղագործ Սամուէլ, Յովսէփ Շէհիրտէրեան, Ակոբ Շայեան, Զօհրապ Տատեան, Վահան, Անթուան, Հալիլ Միխայէլ (ասորի) և չէյխ Պէքիր։ Ասոնք կը ծծեն հարստութիւնը Սիլվանի, Միտիատի, Սուվրի, Սամսունի, Տիարպէքիրի, Պիթլիսի և Մուսուլի։

Գամըշլը և Ճիզրէի միջեւ նոյնպէս բուռն է մաքսանենգութիւնը։ Քաշուրլալըլը 60 Նեստորական և 8 Հայերէ բաղկացած գիւղ մըն է։

Ճիզրէի դէմ է որ կը գտնուին մաքսանենգութեան գլխաւոր բոյները։ Տէրէքէնտօ, Մուսթաֆիյէ, Տէմիրգափու։ Անդիվէր, քանի մը տարի առաջ հիւղակներ ունէր, այսօր 80 Նեստորական տուներէ կը բաղկանայ։ Մաքսանենգութեան 100 խանութներ կան հոս, որոնք կը կողոպտեն Սղերդը, Վանը, Շըրնաքին և Պերվարին։

Կարճ խօսքով, Ծարապլուսէն Ճիզրէ երկարող հողամասը այսօր ունի 2327 տուն, ուր կը բնակին 9308 հայ մաքսանենգներ։

Հարաւային մեր սահմաններուն վրայ հաստատուած են 84,400 Հայեր, առանց հաշուի առնելու 227 ասորիները և 1080 Նեստորականներ։

Պէտք կը զգամ մատնանշելու թէ Հասիճէ և Գամըշլը ոչ միայն մաքսանենգութեան բոյներ են, այլ նաև քաղաքական ամէն կարգի մեքենայութեանց օճախներ, մեր հարաւային վիլայէթներուն խաղաղութիւնը վրդովելու համար։

Այստեղ են կը գործեն Դաշնակներ, որոնք մաքսանենգութիւն կ'ընեն ունի քաղաքական նպատակներով։ Դաւաճաններ, ինչպէս, Հաճօ, Իլիաս Աքիթ, Մէտուլ, Սէյիտ Խան, Գատուր, Սայիտ Էքրէմ, Գատրի և Մէհմէտ անընդհատ կ'երթեւեկեն Հալէպի, Դամասկոսի և Պէյրութի միջեւ։

Սէվերէկ, Ուրֆա և Այնթապ հարաւային սահմանին մօտակայ մեր երեք մեծ քաղաքներն են և վաճառաշահ կեդրոններ։ Մաքսանենգութեան ի գործ դրուելէն ի վեր այս երեք քաղաքներուն մէջ վաճառականութիւնը մեռեալ վիճակ մը առած է։ Մաքսատուները գրեթէ ոչ մէկ հասոյթ կ'արձանագրեն։ Ուրֆան, որուն չորս դուռները անապատին վրայ կը բացուին, գրեթէ կատարելապէս կողոպտուած է մաքսանենգներուն կողմէ։ Այնթապի վաճառականութիւնն ալ անոնց ձեռքն է. այս հերոս քաղաքը, որ դաւաճանները վանեց իր ծոցէն, այսօր դժբախտաբար կը տեսնէ որ անոնք հանգիստ պայմաններու մէջ կ'ապրին և քսակնին լեցուցած են մաքսանենգութեան շնորհիւ։

Մեծաքանակ վաճառականները մի միայն ճարոնական կերպասներու մաքսատուրք կը վճարեն։ Սիկաւի թուղթերու մաքսանենգութիւնը առաւելապէս այս շրջանին մէջ տեղի կ'ունենայ։ 1931ի ընթացքին, ամբողջ Թուրքիոյ մէջ 123 միլիոն 817,439 թերթ սիկաւի փախստեայ թուղթ գրաւուած է։ Ասոր 2 միլիոն 275,370 թերթը մի միայն այս շրջանակէն գրաւուած է։ Եւ տակաւին յայտնի չէ թէ մաքսանենգուած թուղթին որքանը ձեռք չէ անցուած...

Քիլիս, հարաւային սահմանին վրայ, մաքսանենգներու մթերանոցներով շրջապատուած քաղաք մըն է, զոր ազդուկի պէս կը քամեն մաքսանենգները։ Քիլիս, որուն փայլուն նշանաւոր է և ուր շատ անուշեղէններ կը շինուէր, ասկէ առաջ տարին 200,000 քիլօ շաքար կը սպառէր։ Մինչդեռ քանի մը տարի է, Քիլիսի մաքսատունը դրամ մը շաքարի մաքսատուրք չէ գանձած։

Ելեկտրականութիւն չըլլալուն համար Քիլիսի ժողովուրդը քարիւղ կը վառէ։ Երբ Հալէպ Թրք. սահմաններուն մէջ կը գտնուէր, տարին 10,000 թիթեղ քարիւղ կը ղրկուէր Քիլիս, մինչդեռ գիտուած է որ 9 տարիէ ի վեր թիթեղ մը քարիւղ իսկ չէր ներածուած։ Ալքօլի Մենաշնորհի Վարչութիւնը «Այնթապի օղի» անուամբ օղի մը հրապարակ հանած է, որ շատ աժան ըլլալով սահմանին վրայ կը ծախուի։ Մինչդեռ Քիլիս կաթիլ մը իսկ չըսպառեր այս օղիէն, որովհետեւ սահմանակից գիւղերու Հայերը անհաւատալիօրէն աժան, սակայն վնասակար օղի կը ծախեն։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹԻՒՐՔԻԱՆ

Գրեց՝ Ա. ԽԱՏԻՍԵԱՆ

Կենսական անհրաժեշտութիւն է մեզ համար հետեւիլ Թուրքիոյ ներքին կացութեան։ Մեր քաղաքական կեանքը մեծապէս կախուած է բոլոր այն փոփոխութիւններէն, որ տեղի կ'ունենան այսօրուան Թուրքիոյ քաղաքական և տնտեսական պայմաններուն մէջ։

Շատերը կը շարունակեն նայիլ Թուրքիոյ վրայ հին ակնոցներով։ Այդ ճիշդ չէ։ Լաւ է մեզ համար թէ վատ, բայց Թուրքիան այսօր հին Թուրքիան չէ։ Ես առիթ եմ ունեցած վերջերս երկար տեսակցելու Թուրքիայէն մեկնած քանի մը անձերու հետ՝ որոնք Թուրքիոյ մէջ երկար ապրելով՝ ուսումնասիրած են անոր ներքին ու արտաքին

կեանքը։

Նախ և առաջ ըսենք, որ Թուրքիան երկիր մըն է, որ կը կառավարուի խումբ մը մարդկանց կողմէ։ Ժողովրդական լայն զանգուածները կը վախենան իշխանութիւններէն և համբերէն կը հնազանդին անոր բոլոր կարգադրութիւններուն, անոնք անտարբեր են քաղաքական հարցերու հանդէպ և ցած են կուլտուրապէս։ Քաղաքներու կեանքը մեռած է. չկայ մշակութային կեանքի և ոչ մէկ նշոյլ։ Բացառութիւն կը կազմեն երկու քաղաքներ միայն, Անգարան և Իզմիրը, ուր նոր կեանքի նոր զարկեր կը նկատուին։ Անգարան, որպէս մայրաքաղաք կը զարգանայ, կը բարգաւաճի. իսկ Իզմիրը կ'աշխատի յետ բերել իր արտահանման եռուզեռի երբեմնի փառքը։ Անգարայի մէջ կը բացուին, նոր հիւրանոցներ կը կառուցուին։ Հայտար Փաշա երկաթուղագիծը կը գործէ կանոնաւորապէս, և անոր վրայէն կ'երթեւեկեն առաջնակարգ ննջակառքեր։

Գալով Թուրքիոյ տնտեսական քաղաքականութեան, իմ խօսակիցներս կը պնդէին, թէ Թուրքիան ամէն գնով կը ջանայ պահպանել իր ֆինանսական անկախութիւնը, չինկնալու համար որևէ երկրի ազդեցութեան տակ, մանաւանդ այնպիսի երկրի մը, որ Թուրքիոյ նկատմամբ քաղաքական ծրագիրներ ունի։

Թուրքիոյ գլխաւոր կապը Ռուսիոյ հետ է։ Խորհրդային Ռուսիան և Թուրքիան մուկ և կատու են իրենց անձնական բարեկամութեամբ, - բարեկամութիւն մը, որ սակայն [illegible] է առ այժմ։ Այդ բարեկամութենէն գլխաւորապէս կ'օգտուին Թուրքերը, որովհետև այդ միջոցով է որ կը պահպանեն իրենց գոյութիւնը, չնայած որ երկրի ներսը ամենախիստ միջոցներով կը հալածեն համայնավարութիւնը։ Թուրքիա սառն է դէպի միւս պետութիւնները։ Հետաքրքրական է, որ այն ժամանակ որ Պոլսոյ մէջ տեղի կ'ունենար Պալքանեան համաժողովը, Պոլիս մեկնեց խորհրդային նախարար Լիտվինովը, որը շատ կը վախնար Թուրքիոյ և Ռումանիոյ բարեկամութենէն։ Եւ այս անգամ ալ խորհուրդները յաջողեցան պահել Թուրքիան իրենց ազդեցութեան ներքև։

Ներքին քաղաքականութեան մէջ Թուրքիան՝ կը ձգտի կառավարուիլ սեփական ուժերով և բաւարարուիլ սեփական արտադրութեամբ։ Սակայն դժուար իրագործելի ծրագիր մըն է այդ, որովհետև իրենց կը պակսին պատրաստ մասնագէտներ կարևոր ճիւղերու մէջ, ինչպէս օրինակ ֆինանսական ճիւղը, տեխնիքականը և այլն։

Չնայած որ Թուրքիան կը հալածէ և կ'ատէ օտարականները, բայց մասնագէտներ չունենալուն պատճառաւ ստիպուած է առևտրական տուներու և դրամատուններուն մէջ պահել բաւական քանակութեամբ հայեր։

Զուտ թրքական արտադրութիւն գոյութիւն չունի։ Ամենամեծ գործարանները կը կառուցուին օտար դրամագլուխներով—և կը կառուցուին օտար մասնագէտներով։ Այսպէս, օրինակ, ճափոնացիներուն կը պատկանին մետաքսի գործարանները, լուցկիներու արտադրութիւնը չեխոսլովակներունն է, կերպասագործութիւնը ֆրանս[illegible]

ՊԵՆԻԹՕ ՄՈՒՍՈԼԻՆԻ

Հայրս երկաթագործ մըն էր, ես երկաթներ կը ծռէի, բայց իմ գործս աւելի դժուար է, ես մարդոց հոգիները պէտք է ծռեմ. ՄՈՒՍՈԼԻՆԻ

Մուսոլինի գիտցաւ իր հօր ծայրահեղութիւնը և մօր չափաւորութիւնը հաշտեցնել իրարու հետ եւ կազմել կեանքի վրայ փիլիսոփայութիւն մը որը կրնանք ըսել իր յաջողութեան գաղտնիքն իսկ է։ Իր կեանքի փիլիսոփայութիւնը կ'արտացոլայ իր վարած փաշիստ քաղաքականութեան մէջ։ Ան հաշտեցնել կ'ուզէ երկու հակոտնեայ բանկցութիւններ. անհատականութիւնը և կոյր հնազանդութիւնը կարգապահութեան։ Անհատականութիւնը կը մարմնացնէ Ռամկավարութիւնը իսկ կարգապահութեան կոյր հնազանդութիւնը բռնակալութիւնը և միջնադարեան մտայնութիւնը։ Ասոնք ի մի ձուլել շատ դժուար գործ մըն է և Մուսոլինին իր պողպատէ կամքին շնորհիւ կրնանք ըսել որ մասամբ յաջողած է իր ջանքին մէջ։

«Հրաշքի Մարդ»ը — իր հրացողներու կոչումով — պզտիկուց անյագ ընթերցող մը եղած է։ Ան խտիր չէր դներ, ընթերցանութեան նիւթերու մասին, չարունակ կը կարդար հոգ չէ թէ ան կրօնական, բարոյական, քաղաքական, գիտական, երկրագործական տնտեսական, վիպական եայլն նիւթերու վրայ գրուած ըլլար։

Ան կրակոտ հուժկու պատանի մը եղած է, գիւղի քահանան և վարժապետը ինչեր չեն քաշած իր ձեռքէն, ամէնքը կը գուշակէին թէ այս «վայրի» տղուն վերջը գէշ պիտի ըլլար։ Բայց երբ չափահաս դարձաւ աւելի պաղարիւն, խոհական դարձաւ, կեանքի վրայ նիւթապաշտական ակնոցով մը սկսաւ նայիլ, բարձր հայրենասիրութիւնը զարգացաւ իր մէջ։ Անոր հաւատքին առանցքը կը կազմէր իր մայրը և Իտալիան մինչև իսկ երբ ըմբոստացած ըլլար միւս բոլոր բաներու դէմ։ Այն կրակոտ մաքրխականութիւնը որ իր նկարագրին առենայատկանշական կէտերէն մին է, չգործածեց գիւղի աղջիկները հրապուրելու համար, կանուխէն ամուսնացաւ, երբ իր վաստակը հազիւ թէ իր պէտքերուն կը բաւէր։

Ուսուցչական ասպարէզը ընտրած էր իբր ապրուստի միջոց, բայց ձախողեցաւ։ Ժամանակի մը համար Զուիցերիա աքսորուեցաւ, ուր իբր որմնադիր աշխատեցաւ եւ հոն գտնուող միջազգային անիշխանականներու և համայնավարներու հետ յարաբերութեան մէջ մտաւ։ Իր բնիկ երկիրը դարձաւ և սկսաւ աշխատիլ իբր խմբագիր և հրատարակիչ, 1910ին «Դասակարգի Կռիւ» թերթը հիմնեց. այս թերթը պայքար կը մղէր բոլոր հաստատեալ ընկերային կարգ ու սարքին դէմ։ Այսպէս ան իբր ծայրայեղ ընկերվարական սկսաւ իր քաղաքական կեանքը։ Մինչև Համաշխարհային պատերազմ հաւատարիմ մնաց իր կուսակցութեան, բայց երբ Ընկերվարական կուսակցութիւնը մեծ պատերազմին սկսաւ գերմանասէր ընթացք մը բռնել և վախկոտութեան նշաններ ցոյց տալ, հսկայ փոփոխութիւն մը դուրս եկաւ Մուսոլինիի մէջ, իր մէջ ընկերվարականը անյայտացաւ և մնաց մի միայն մոլեռանդ հայրենասէրը որուն համար Իտալիոյ մեծութիւնը ամէն բան էր։

Ան Ընկերվարական կուսակցութիւնը ստիպեց որ պատերազմ հռչակէ Գերմանիոյ դէմ, բայց անոնք մերժեցին։ Իր կուսակցութեան դէմ կեցաւ և սկսաւ փրոփականտ մղել ի նպաստ պատերազմին, ժողովուրդը լսեց իր ձայնը և Իտալիան Երեքներու Դաշնագիրը (Triple Alliance) ոտնակոխ ընելով պատերազմ հռչակեց։ Այսպէս ան դարձաւ բոլոր ազգին միակ առաջնորդը...

Մուսոլինի իր խմբագիրի հանգիստ աթոռը թողելով իբր պարզ զինուոր գրուեցաւ եւ մեկնեցաւ ճակատ, իր ի՛նչ ի՛նչ քաջագործութիւններուն համար տասնապետի աստիճանին բարձրացաւ. 1917ին ծանրապէս վիրաւորուեցաւ, երբ հիւանդանոցէն ելաւ, անկարող էր զինուորական ծառայութիւն մատուցանել իր հայրենիքին և նորէն դարձաւ իր թերթին։ Ան հիմա ազգային առաջնորդ մըն էր արիւնով մկրտուած։

Իր հետևորդներուն համար ան «Հրաշքի մարդն» է, անոնք իր մէջ կը տեսնեն՝ զօրութիւն և գերմարդկային իմաստութիւն։ Զինք կը յարգեն կուրօրէն, կը հնազանդին եւ կը հաւատան, իր ըրածը և ըսածը հարցումէ վեր է... Ան իրաւունք ունէր երբ ըմբոստ էր, երբ իր բոլոր քաղաքական հակառակորդները վտարեց երկրէն։ Ան իրաւունք ունէր իբր արմատական յեղափոխական մը. իրաւունք ունի իբր դղորդ պահպանողական մը։ Ոչ ոք աշխարհի վրայ իրեն չափ անձնական հաւատարմութիւն շահած է։

Պատերազմէն յետոյ Իտալիան կը գտնուէր քաոսային վիճակի մը մէջ։ Զինուորական ծառայութենէ արձակուող զինուորները չէին կրնար գործ գտնել, ճարտարարուեստը պատերազմի հետևանքով գրեթէ կեցած էր։ Դժգոհութիւնը համաճարակի մը նման կը տարածուէր բոլոր երկրին մէջ. այս քաոսային վիճակէն օգտուելով «Կարմիր հրէշը» կարճ ժամանակամիջոցի մը ընթացքին տարածուեցաւ ամբողջ Իտալիոյ մէջ և սկսաւ իր կործանարար գործը։ Դժգոհ դասակարգէն առաջնորդներ երևան եկան, որոնք երկիրը դէպի համայնավարութեան անդունդը կ'առաջնորդէին մեծ խստութեամբ [illegible] զանգուածին միտքը թունաւորելով։ Իտալիա առելութեան, արիւնի, հանդիսավայրը հանդիսացած էր, և ահա հորիզոնին վրայ երևցաւ գերմարդ մը, Իտալիոյ ազատիչը՝ Մուսոլինին...

Պէնիթօ Մուսոլինին Թագաւորին հաւանութեամբ անցաւ կառավարութեան գլուխը։ Իր առաջին գործը եղաւ համայնավար առաջնորդները Իտալիայէն վտարել։ Ֆաշիստ օրէնքները երկրին մէջ անվիճելի դարձան։ Տրակոնեան միջոցներ ձեռք առաւ Իտալիոյ վերաշինութեան արգելք հանդիսացողներու հանդէպ։ Մի քանի ամսուան մէջ երկիրը մաքրուած էր բոլոր անբաղձալի տարրերէ և երկիրը իր բնականոն վիճակը գտած էր։

Մուսոլինիի բացարձակ իշխանութեան տակ Իտալիա հսկայաքայլ կը յառաջդիմէ և մինչև որ Իտալացիները միևնոյն թափով աշխատին, անկասկած Իտալիան իրեն համար պիտի ստեղծէ շատ պատուաւոր դիրք մը ուրիշ մեծ պետութիւններու կարգին։

* *

Մուսոլինին Իտալիան փրկեց, Պիզմարքը Գերմանիան, Բիլսուտսքին Լեհաստանը, Մ. Քէմալը Թիւրքիան, և կ'երկարի շարքը գերմարդերու որոնց միակ ուժով ժողովուրդներու ճակատագիրը կերտուեցաւ... Արդեօ՞ք մենք, հայերս, ալ պիտի ունենանք այսպիսի գերմարդ մը որ իր երկաթէ ձեռքով քաշէ և վե՛ր, վե՛ր հանէ հայ ցեղը....

(Վերջ)

Հալէպ Մ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ

ԽՆԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Առջի օր, Կիրակի, Թերթիս Տէր եւ Տնօրէնը Պրն. Հայկ Պալեան Հայր եղաւ մանչ զաւակի մը։

Տիկին Պալեան կը մնայ Ամերիկեան հիւանդանոց, Առողջական գոհացուցիչ վիճակի մէջ։

ՍԱՐՍՌԱԶԴԵՑԻԿ ՈՃԻՐ ՄԸ ԷՃՏԻՆԻ ՄԷՋ

ՎԻԺՄԱՆ ՀՐԷՇԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

36 ԺԱՄ ՏԵՒՈՂ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵՆԷ ՄԸ ՎԵՐՋ ԿԻՆԸ ՄԵՌԱԾ ԵՒ ԵՐԱԽԱՆ ԿՏՈՐ ԿՏՈՐ ԴՈՒՐՍ ՀԱՆՈՒԱԾ

ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԳՈՐԾԻՔԸ ՄՆԱՑԱԾ ԱՐԳԱՆԴԻՆ ՄԷՋ

Պժգալի ոճիր մը գործուած է Հիւսիսային Լիբանանի շրջանի մէջ գտնուած Էհտին գիւղը, հետևեալ պարագաներու տակ։

Ասաֆ Մուավատ անուն էհտինցի երիտասարդ մը սիրահարուած էր Մարի Պոսէն անուն աղջկան մը։ Ասաֆ աղջկան խոստանալով ամուսնանալ իրեն հետ, զայն համոզած էր առանձին տեսակցութեան մը, որուն հետևանօք աղջիկը մնացած էր յղի։ Ցետոյ, Ասաֆ սկսած էր քիչ մը երես դարձնել աղջիկէն, որը տեսնալով անոր զգացումներուն հետզհետէ փոխուիլը սպառնացած էր ամէն ինչ յայտնել իր ծնողաց եթէ չպսակուէին անմիջապէս։

Ասաֆ վախնալով գայթակղութեան հետևանքներէն և մանաւանդ աղջկան ծնողաց և ազգականներուն վրէժխնդրութենէն, եկեղեցի գացած է աղջկան հետ և հոն պսակուած։ Պսակադրութենէն ետք Ասաֆ իր ընտանեկան տունը առաջնորդած է իր նոր կինը։

Բայց ամէն ինչ կարգադրուած չէր այսպէսով, և կանխահաս ծննդաբերութիւն մը վախ կ'ազդէր Ասաֆի, որը վստահ չէր թէ իր կինոջ ազգականները իրեն պիտի ներէին այս յանցանքը նկատելով որ անոնք խիստ նախանձախնդիր էին իրենց ընտանեկան պատիւին։ Աղջկան եղբայրները անոր հարցուցած էին արդէն կարգ մը բաներ և աղջիկը յղի մնացած ըլլալը ուրացած էր։

Այս պայմաններու տակ, Ասաֆ միտքը դրած է դիմել բժիշկի մը և Տօքթէօր Նէճիպ Էլ Յայէ հաւանած է քանի սոմ. ոսկիի վարձատրութեան փոխարէն կատարել իրմէ պահանջուած գործողութիւնը։

Բժիշկը իր գործիքները առնելով գացած է Ասաֆի տունը, կինը սարսափահար եղած է բժիշկ գործիքներուն, և մերժած է հաւանիլ կատարուելիք գործողութեան։ Ամուսինն և բժիշկ տեսնալով որ չպիտի կրնան զայն համոզել, անոր բերանը բան մը թխմելով զայն կապեր են անկողնի մէջ։ Խեղճ կինը կը գտնուէր իր յղութեան հինգերորդ ամսոյ շրջանին մէջ, ամենաքրիթիք շրջան մը այսպիսի գործողութեան համար։ Ամէն դժբաղդութեան վրայ, բժիշկի գործիքներէն մին կոտրուելով մնացած է խեղճ կնոջ արգանդին մէջ, զորս դուրս հանելու համար բժիշկը ամէն ճիգ թափեր է երեսունը վեց ժամ չարունակ և սոյն միջոցին հիւանդին նուաղեցուցիչ դեղ տուեր է պարբերաբար։

Վերջ ի վերջոյ, բժիշկը չյաջողելով դուրս հանել երախան, փորձեր է զայն կտոր կտոր ընելով հանել իր մօր արգանդէն. սոյն գործողութեան հետևանքով ալ մեռած է խեղճ կինը։ Բժիշկ և ամուսին գիշերն ի բուն աշխատած են սենեակը մաքրել արեան հետքերէն, անհետացնել արիւնոտ շորերը և երիտասարդ կնոջ հագցնել իր ամենագեղեցիկ զգեստները։

Հետևեալ առտուն, գիւղի բնակիչները ապշահար եղած են իմանալով թէ Մարի Պոսէն յանկարծամահ եղեր է գիշերը, և յուղարկաւորութիւնը կատարուած հանդիսաւոր կերպով։

Սակայն, ամուսնութենէ առաջ այս ամոլին իրարու հետ ունեցած յարաբերութեան տեղեակ քանի մ'անձինք մտածեր են թէ աղջկան մահը խորհրդաւոր բան մ'ունի և անմիջապէս տեղեկութիւն տուեր են ընդհանուր դատախազութեան։ Որուն վրայ դիակը գերեզմանէն հանուած է ասկէ քանի մ'օր առաջ և ոճիրը երևան ելած։

Կատարուած քննութիւնը հաստատեր է ամուսնոյն և բժիշկին մեղապարտութիւնը որոնք ձերբակալուած են անմիջապէս և խոստովանած իրենց գործած ոճիրը։

Ամբաստանեալները Ե չ. օր Պէյրութ փոխադրուած են և պիտի դատուին եղեռնադատ Ատեանի կողմէ։

ԿԻՆԵՐՈՒ ԲՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԿԸ ՀԱՍԿՑՈՒԻ

ԱՆՈՆՑ ՄԱԶԵՐՈՒՆ ԳՈՅՆԷՆ, [illegible]

Սեւ մազ ունեցողները սաճարուն, կարմրագոյները՝ պաղարիւն, իսկ դեղնագոյները ալ բախտաւոր կ'ըլլան եղեր

Կիներու բնաւորութիւնը և նկարագիրը կարելի է հասկնալ անոնց մազերուն գոյնէն. այս պատճառաւ, Եւրոպայի ու Ամերիկայի շատ մը քաղաքներուն մէջ, կիները իրենց մազերը տարբեր գոյներով ներկել կուտան, որպէսզի իրենց բնաւորութիւնը չհասկցուի և իրենց սիրտին գաղտնիքները չյայտնուին։ Լոնտոնի թերթերէն մէկը սապէս կը բացատրէ այս խնդիրը.

Սև մազ ունեցող կիները չղաւկրատ, բաց խօսող, կրակոտ և մեծասիրտ կ'ըլլան։ Դեղին մազ ունեցողները գաղտնապահ և նախանձոտ կ'ըլլան։ Կիներուն ամենէն նախանձոտը անոնք են թերևս։ Բայց ասոնց սիրոյն ալ շատ չվըստահուիր եղեր։ Կարմիր մազ ունեցող կիները ընդհանրապէս պաղարիւն կ'ըլլան։ Ասոնք կը սիրեն խնայողութիւնը, բայց միևնոյն ժամանակ կ'ուզեն տաքարիւն ու առատաձեռն երևիլ։

Կիներու մազերուն նայելով այս վճիռները արձակողն է Ճէյմս Ռոնսքին անուն Անգլիացի սափրիչ մը որ իր կեանքին մեծ մասը անցուցած է այս կարգի քննութիւններով և ակնարկ մը միայն նետելով կանանց մազերուն վրայ, անմիջապէս կը հասկնայ եղեր թէ անոնք ի՛նչ մանրէ կ'արտադրեն։ Մր. Ճէյմս որ հազուադէպօրէն կը սխալի եղեր "իր գուշակութեանց" մէջ, կը յայտնէ թէ մազերը գիտելով, կարելի է ձեռքերուն նայելէ աւելի տեղեկութիւններ առնել մարդոց նկարագրին մասին։

Մր. Ճէյմս ըսած է. «Կիներու մազերուն նայելով՝ անոնց սովորութեանց, խառնուածքին ու բնաւորութեան մասին գաղափար մը կազմել վերջ, կ'սկսիմ սանտրել, կտրել ու յարդարել անոնց մազերը։ Ուշագրաւ է որ կիներ շատեր կը ջանան ծածկել իրենց բնաւորութիւնները և տարբեր բնաւորութիւններ կը վերագրեն իրենց։

«Կին յաճախորդներէս շատեր կը խօսին հետս, երբ ես անոնց մազերով կ'զբաղիմ։ Անոնց խօսած միջոցին, ես անոնց մազերուն ուշադրութիւն կ'ընեմ և կը դատեմ թէ իմ խորհրդածութիւններս ճի՞շդ են թէ ոչ։ Ես ոչ միայն մազերուն գոյնին կը նայիմ, այլ նաև անոնց առատութեան, անոսրութեան, թեթևութեան և ծանրութեան։

«Սև մազերը ընդհանրապէս առատ և կակուղ և անոնց տէրերն ալ հրայրքոտ կ'ըլլան։ Ասոնք ինչ որ զգան, այն կ'ըսեն։ Փորձառութեամբ հասկցայ թէ սևահեր կիները իրենց ամբողջ զգացումները անմիջապէս յայտնելնուն պատճառով, շատ մը դժուարութեանց կ'ենթարկուին։ Թէև կը կարծուի թէ չէկ (կարմիր) մազ ունեցող կիները ամենէն ցանկասէրներն են, սակայն այս կարգի հարիւրաւոր հազարաւոր կիներ քննելէ վերջ, սուեցեր որ ճի՞շդ չէ ասիկա։ Դեղնամազ կիները բախտաւորներն են»։

Դեղին մազ ունեցող կիներու մասին Մր. Ճէյմսի այս խորհրդածութիւնը վերջերս փայլուն օրինակով մը ապացուցուած է, ցորենի ոսկեգոյն հասկերու նման դեղին մազեր ունեցող երկու կիներ շահած ըլլալով Անգլիոյ մէջ քաշուած վիճակահանութեան մը ամենէն կարևոր պարգևներէն երկուքը։

ԲԺԻՇԿԱԿԱՆ ՏԵՂԱՇԱՐԺ

Բժշկական տեղաշարժ է յայտարարուած Հայաստանի մէջ։ Առաջին առթիւ հրաւէր ստացած են Երևանի բժիշկները։ Անմիջապէս 25 հոգի պիտի ղրկուին Երևանէն դէպի գիւղերը, աշխատելու ազգային փոքրամասնութեանց, բամպակի եւ ծխախոտի մշակութեան վայրերու, արդիւնաբերական կեդրոններու եւ երկրաշարժէն աղետահար շրջաններու մէջ։

Բժշկական տեղաշարժին ենթակայ չեն միայն այն բժիշկները որոնք պաշտօն ունին Երևանի բժշկական համալսարանին մէջ։

Տեղաշարժի ենթակայ բոլոր բժիշկները գիւղատնտեսական շրջաններու մէջ կը ստանան ուսուցիչներու հաւասար իրաւունքներ արդիւնաբերական ապրանքներ ըստանալու ժամանակ, իսկ արդիւնաբերական շրջաններու մէջ կը ստանան ճարտարագէտներու հաւասար իրաւունքներ։ Տեղաշարժի ժամանակամիջոցն է մէկ տարի։ Մինչեւ իրենց վերադարձը, բժիշկները կրնան պահել իրենց բնակարանն ու պաշտօնը Երևանի մէջ։

Հրապարակային Բանախօսութիւն

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ ԿԻՐԱԿԻ, 17 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1932 ԺԱՄԸ 10,30ին

ԺՈՂ. ՏԱՆ ՍՐԱՀԻՆ ՄԷՋ

Պիտի բանախօսէ՝ ՄԷԹՐ ԽՈՍՐՈՎ ԹՈՒԹՈՒՆՃԵԱՆ

Նիւթ՝ Թուրք նոր յարձակողականը Հայութեան դէմ և մեր կացութիւնը՝ Սուրիոյ մէջ.

Մուտքը ազատ

Թերթօն «Ազդակ»ի Թիւ 72

ՆԱԶԸՄ ՓԱՇԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԸ

0,000 ՔՕՄԻԹԱՃԻՆԵՐ ՀԱՒԱՔՈՒԱԾ ԷԻՆ ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԷՋ

ՔՕՄԻԹԱՃԻՆԵՐԸ ԿՐՕՆՔԻ ԵՒ ՊՍԱԿԻ ԴԷՄ ԷԻՆ

ՌՈՒՍ ԴԵՍՊԱՆԱՏԱՆ ԹԱՐԳՄԱՆԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Վանէն, Երզրումէն և Պիթլիսէն փախչող և իրենց օձիքը ազատող Պարսկաստան և Ռուսիա ապաստանող քոմիթաճիները Սալմաստի մէջ հազար հոգինոց միութիւն մը կազմած էին։

Անոնց նպատակը, առիթ գտնելէն պէս Թիւրքիա մտնելով, մէկ հատ իսկ թուրք ողջ չի ձգելու պայմանաւ, կոտորել էր։ Երզրումի և Վանի կուսակալներուն և չորրորդ բանակի հրամանատարութեան ուշադրութիւնը հրաւիրուեցաւ։ Եւ Ռուսական ու Պարսկական սահմաններուն տեսական հըսկողութեան մը տակ գտնուիլը թէ Բարձրագոյն Դռան և թէ ալ Մապէյնի կողմէ հաղորդուեցաւ։ Ապտիւլ Համիտ այնքան չէր վախնար օտար միջամտութիւններէն։ Հոյի և Սալմաստի հիւպատոսներուն ղրկած տեղեկագիրներէն կը հասկցուէր որ հայերու ամենէն աւելի ֆէտայի հաւաքած տեղն էր Երեւանը։

ԴՐՕՇԱԿԵԱՆՆԵՐՈՒ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ

Դրօշակեանները, մեծ ուժով մը յարձակում չըրած, 50 հոգինոց չէթէախումբ մը ղրկելով դէպի Պայազիտ քննութիւն մը կատարել և խուժում մը ընելու կարելիութիւնը հասկնալ ուզեցին։ Պայազիտ, ինչպէս յայտնի է, Պարսկական սահմանին ամենամօտ քաղաքն է. ճիշդ սահմանին վրայ կը գտնուի Գըզըլտիզէ գիւղը։ Այս շրջանին մէջ, Ղարապապագի կողմերը առ ի զգուշութիւն քանի մը խումբ զինուոր դրուած էր։

50 հոգինոց հայ չէթէախումբը վերջին ծայր լաւ և արդիական զէնքերով զինուած յառաջացած պահուն հանդիպեցաւ այս զինուորներուն։ Այդ տեղ ընելիք գործը թոյլ տալ էր հայ չէթէներուն որ մտնեն ներս. իսկ վերջէն զինուորները անոնց ետևէն յառաջանալով, պէտք էին ողջ կամ մեռած ձերբակալել զանոնք։ Բայց զինուորական հրամանատարը աճապարեց. չէթէները դեռ դիմացէն հազիւ տեսնուած կրակեցին անոնց վրայ և քոմիթաճիները քանի մը մեռել և վիրաւոր թողելով հեռացան։

Սահմանի վրայ այս դէպքերը պատահած միջոցին, Պայազիտի հայերն ալ իրենց խանութները չէին բանար և զարմանալի կասկածներ կուտային ապստամբութեան մը պատրաստուած ըլլալնուն չուրջ։ Բայց այս առաջին ընդհարման վիրաւոր և մեռած հերոսները քաղաք բերուելով վախճանը հասկցուելէն վերջ մէջտեղը խաղաղեցաւ և ապստամբութիւն պատրաստող հայերը նորէն հնազանդ քաղաքացի դարձան և խելօք խելօք տեղերնին նստեցան։

ՎԱՆՆԱՑԻ ՔՕՄԻԹԱՃԻՆԵՐԸ

Այս միջոցին Վանայէն մեզի հաղորդուած էր որ հոն գտնուող չորս յայտնի քոմիթաճիներ՝ Գրիգոր Ռակոպ, Տավիտեան, Բութօ և Կարապետ Երևան անցած են և այդտեղէն ալ Թիւրքիա պիտի գան ապստամբութիւն հանելու համար։ Անոնց Ռումանիայէն անցած միջոցին ռումանական ոստիկանութեան կողմէ ձերբակալուած և իրենց վրայէն խիստ գաղտնի և վտանգաւոր թուղթեր և չիֆրէներ գտնուիլը և բոլորն ալ ձերբակալուած ըլլալը կը հաղորդուէր։

Անոնց վրայէն գտնուած թուղթերուն մէջ կառավարութեան, կրօնքի և պսակի դէմ կարգ մը գրութիւններ գտնուած ըլլալուն համար, ռումանական ոստիկանութեան ուշադրութիւնը գրաւած էր և ինչպէս ես նախապէս յայտարարած էի, անոնց նպատակը ազատութիւն կամ հայրենասիրութիւն չէր, այլ մեր ապրած դարու վերջին ծայրայեղութեանց և խայտառակութիւններուն գործիք ըլլալ։

Այսպէս ըլլալով հանդերձ և այդ բոլորը Ռուս դեսպանին ծանօթ ըլլալով, զարմանալի էր թէ՝ ինչպէ՞ս Ռուսիան իր մէջ այդքան բազմաթիւ քոմիթաճիներ կ'ընդունէր։

ԻՆՉԷ՞Ր ԿԸ ՊԱՏՄԷՐ ՌՈՒՍ ԹԱՐԳՄԱՆԸ

Բայց խնդիրը տարբեր էր։ Գարապուլաքի ընդհարումներէն վերջ, օր մը, ռուս դեսպանատան թարգմանը զիս այցելելով, ըսաւ.

— Ձեր սահմանին մօտ, Սօղանլը օրմանին կից, Սըճագլիսան մէջ, մեր պահակները 10 Հայ չէթէներու հանդիպած և բռնած են։ Անոնց վրայէն հայերէնէն զատ, կարգ մը թրքերէն գրութիւններ ալ գտնուած են։ Մեր հրամանատարը Գոբաքիլիսէի Ձեր հրամանատարին կարդալ տուած է այդ թուղթերը. ամման եա Ռապպի... այս Հայ քոմիթէճիները ի՛նչ խաման բաներ են եղեր... ամէնն ալ ձերբակալեալ վիճակի մէջ Կարս ղրկուած են։ Փաշա, գնահատութեան արժանի է ջանքը. այս հայ քոմիթաճիներուն երբեք աչք բանալ տալու չէ։

Թարգմանին պատասխանելով ըսի.

— Մենք կարելի եղած միջոցով առոր համար կ'աշխատինք. բայց Երեւանի մէջ տասը հազարէ աւելի քոմիթաճիներ տեղաւորուած են. ինչու թոյլ կուտաք որ անոնք այդպէս զինուած վիճակի մէջ մնան Ձեր սահմաններուն մէջ.

— Եթէ այդպէս է, ես հիմայ դեսպանին կը տեղեկացնեմ խնդիրը. Թող Բէթրէսպուրկի ուշադրութիւնը հրաւիրէ.

— Պէտք չըլլար, որովհետև ասոնք միայն մեզի հետ, մեր կառավարութեան դէմ չէ որ կը գործեն, այլ ամբողջ աշխարհի դէմ։

Թարգմանը գնաց։ Մէջտեղէն երկու օր անցնելէ վերջ Երզրումէն եկող հեռագիր մը թարգմանին ըսածները կը հաստատէր։

ՀԱՅ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅԻ ՄԸ ԴԱՒԱՃԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Վանի կուսակալութեան ոստիկանական տնօրէնութենէն 20 Յուլիս թուակիր հետևեալ հեռագիրը առի.

«Վանի կուսակալութեան ենթակայ Մահմուտիէ գաւառին մէջ, սահմանը անցնող 186 չէթէներու և զինուորներու միջեւ բախում տեղի ունեցաւ։ Չէթէները նեղուելուն պէս Սալհանէի լեռը ապաստանեցան։ Զինուորական ուժերը պաշարեցին այս լեռը և 186 չէթէներու բոլորն ալ բնաջինջ ըրին։ Անոնց մէջ կը գտնուէր նաև Դաշնակ կուսակցութեան պետը ըլլալը հասկցուած Պետրոս անուն ֆէտաին. անոր վրայէն շատ մը թուղթեր եայլն գտնուած են։ Թուղթերու մէջէն, անգիր ճերմակ թուղթ մը ձեռք անցուեցաւ. յետ քննութեան հասկցուեցաւ որ այդ թուղթը քիմիական դեղով գրուած է։ Դեղագործներու միջոցաւ հասկցուեցաւ բովանդակութիւնը։ Կը տեղեկացըուէր որ կուսակալի օգնական Ցեսֆան էֆէնտին քոմիթէի տրամադրութեան տակ կը գտնուի և պատրաստ է օգտակար ըլլալու անոր։

(Շար.)

ՆԵՐԳԱՂԹԻ Ա. ԿԱՐԱՒԱՆԻՆ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Փոթորիկ եւ ալեկոծութիւն ծովու վրայ

«Նոր Օր»ի 30 Դեկտ. թիւին մէջ կը կարդանք.—

«Իտըլոս» կը մեկնի այսօր, (չորեքշաբթի) մօտաւորապէս 2000 գաղթական եւ որը տանելով Բաթում, ուրկէ պիտի տեղափոխուին Հայաստան, զետեղուելու համար կանխապէս որոշուած վայրերու մէջ։

Երէկ, (երեքշաբթի) ներգաղթողները կարգաթիւերով շոգենաւ ընդունուեցան։ Ներգաղթի պատուիրակ պ. Շահվէրտեան կազմած էր հակիչ յանձնախումբ, խճողումներ տեղի չունենալու եւ աշխատանքները կանոնաւորելու համար։

Գաղթականներուն մեկնումը կայաններէն շատ սրտայոյզ եղած է։ Ողջագուրումներ փողոցներու եւ տուներու մէջ։ Լաց ու կոծ, ուրախութեան ու տխրութեան աղաղակներ։ Վերջին գիշերը, բազմաթիւ գաղթականներ հաշտուած են հոս մնացողներուն հետ, որոնց հետ անցեալին մէջ խնդիր ունեցած են։

Կայաններէն մեկնումը կանոնաւոր եղած է։ Ոչ մէկ ցոյց կամ անկարգութիւն։ Քանի մը բզիքականներ փորձած են դէպքեր առաջ բերել, բայց չեն յաջողած։

Վերջին պահուն, մօտաւորապէս 20 ներգաղթողներ հիւպատոսարան ներկայացած չեն, հրաժարած ըլլալով ներգաղթէն։ Պր. Շահվէրտեան ըսած է թէ շոգենաւը մեկնելէ առաջ ներգաղթէ հրաժարողները կրնան իրենց փափաքը ներկայացնել նաւու մէջ գտնուող պատասխանատու ստուգող պաշտօնեային։

Դժբախտաբար շատ գէշ օդի զուգադիպեցաւ ներգաղթի նաւին մեկնումը։ Կատաղի փոթորիկ եւ ալեկոծութիւն կը տիրէ յունական եւ թրքական ջուրերուն վրայ։ Վերջին երեք օրուան ընթացքին, Սեւ ծովու մէջ նաւային դէպքեր պատահած են, բարեբախտութիւն է որ «Իտըլոս» բաւական մեծ է, 8000 թոն տարողութիւն ունի եւ կը լրացնէ ապահովութեան բոլոր պայմանները։

Եթէ փոթորիկը սաստիկ ըլլայ, հաւանական է որ նաւը քանի մը ժամուան համար ուշանայ։

* * *

Փիրէէն մինչեւ Բաթում, ներգաղթողներուն ապրուստի հոգը ստանձնած են Հ. Բ. Ը. Միութիւնը եւ Ազգ. Դաշնակցութեան Նանսէնեան Օֆիսը։ Պ. Շահվէրտեան թելադրած է ներգաղթողներուն պաշար—սնունդ վերցնել հետերնին։

Գաղթականներու բժշկական եւ առողջապահական խնամքի մասին ամէն միջոց ձեռք առնուած է։ Նաւու մէջ ստեղծուած է կատարեալ կազմակերպութիւն, որեւէ պատճառով խճողում չունենալու համար։

ՆԵՐԳԱՂԹՈՂՆԵՐԸ

ԽՈՐՀՐԴ. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԻՐ ՄԱՍԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ՊԻՏԻ ՏԵՂԱՒՈՐՈՒԻՆ

«Խ. Հայաստան»ի Դեկտ. թիւին մէջ կը կարդանք.—

Դեկտեմբերի վերջերը ժամանող գաղթականները, ըստ մասնագիտութեան պիտի տեղաւորուին Լենինականի ժանածի գործարանին մէջ 50 ընտանիք, Ցիմէնթի մէջ 50 ընտանիք, Ալլահվէրտիի մէջ 30 ընտանիք, Լամբալուի խորհրդային տնտեսութեան մէջ 20 ընտանիք, Սարտարապատի բամպակագործական խորհր. տնտեսութեան մէջ 50 ընտանիք եւ այգի բանջարաբուծական տնտեսութեան մէջ 25 ընտանիք։

Գաղթականներու մնացած մասը պիտի տեղաւորուի Ստեփանաւանի մէջ։ (Ստեփանաւանը կը գտնուի Երեւանի հիւսիսային կողմը, Վրաստանի մօտիկ, երկաթուղագծով կապուած չէ ոչ մէկ վայրի)։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱԼԷՊԻ ՄԷՋ 15 ՖԷՏԱՅԻՆԵՐ ՄԱՀԱՓՈՐՁ ՊԻՏԻ ԸՆԵՆ ԵՂԵՐ... ՀԱԼԷՊ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ

Հալէպէն «Էլիֆ Պա»ի թղթակիցը, հեռաձայնով հետեւեալը կը տեղեկացնէ.—

«Հալէպի մէջ բսի ըսաւ մը օրջան կընէ, որու համաձայն, իբր թէ 15 Ֆէտայիներ նշանակուած են մահափորձի ենթարկելու համար ընտրուած երեսփոխանները։ Մենք թէպէտ կը հաղորդենք այս տարաձայնութիւնը, սակայն չենք հաւատար։

«20 օր ետեւ պօյքոթը վերջացած է այլեւս եւ ամէն մարդ իր բնականոն գործին սկսած։ Պ.պ. Ջ.ա. վասքէր, Բռօշ եւ կուսակալը պտտեցան տուկաները եւ կացութեան տեղեկացան։ Ժողովուրդը շատ գոհ մնաց այդ այցելութենէն եւ անմիջապէս ամէն ոք բացաւ իր խանութը»։

«Էլ Անհար»ի Դամասկոսի թղթակիցը կը տեղեկացնէ որ Ֆրանսացիները կուզենային այս անգամ Հալէպը մայրաքաղաք ընել, տեսնելով որ Նոր խորհրդարանը Դամասկոսի պէս դիւրագրգիռ ժողովուրդ ունեցող քաղաքի մը մէջ չի կրնար գործ տեսնել։

ՁԻՒՆԸ ԿԸ ՇԱՏՆԱՅ

Տահր էլ Պէյտարի բարձունքներուն վրայ հաւաքուած ձիւնի խիտ կոյտերուն պատճառաւ Դամասկոսի եւ Պէյրութի միջեւ ինքնաշարժերու երթեւեկը դադրեցաւ երկու օրէ ի վեր։

Արեւելեան ճեպընթացը նմանապէս 7 ժամուան յապաղման մը ենթարկուեցաւ, ճամբաներու ձիւնով ծածկուած ըլլալուն պատճառաւ։

ԹԻՖՕԻՏԻ ԱԽՏԸ ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Լիբանանի հիւսիսային մասերուն մէջ, Քըսպա, Էնֆէ գիւղերուն մէջ թիֆօիտի հիւանդութիւնը շատ տարածուած է եւ մեծ աւերներ կը գործէ։ Երկու երեսուարդներ մեռած են եւ 12 վարակեալներ կան։

Հաւկցուած է որ ջուրերը միքրոպ ունին եւ ասկէ է հիւանդութեան տարածումը։

ՀՈԳԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ ՆԵՐՔԻՆ ՊՏՆՈՒՌ. ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՏԱՐԱԾՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսական հոգատարութեան տակ դրուած Արեւելեան երկիրներու տարածութիւնն է 150 հազար քառակուսի քիլոմէթր, որուն 127000ը Սուրիոյ պետութեան, 10500ը Լիբանանի կառավարութեան, 6500ը Լաթաքիոյ կառավարութեան եւ 6000ը Ճեպէլ Տրիւզի կը պատկանի։

Մշակուած հողերը կը բաժնուին հետեւեալ կերպով. 172 հազար հեքտար Լիբանանի, 317 հազար հեքտար Սուրիոյ, 218 հազար հեքտար Ալէվիներու եւ 45000 հեքտար Ճեպէլ—Տրիւզի համար։

Վերջին վիճակագրութեանց համաձայն, քիլոմէթրի գլուխ 82 բնակիչ կայ Լիբանանի մէջ, 37 բնակիչ Ալէվիներու երկրի մէջ, 12 բնակիչ Ճեպէլ Տրիւզի մէջ եւ 11 բնակիչ Սուրիոյ մէջ։

ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ԴԱՇՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Բարձր Գոմիսէրութիւնը կը հաղորդէ թէ Ֆրանսական արտաքին գործոց նախարարութիւնը յանուն հովանաւորեալ պետութեանց ստորագրած է անոնց մասնակցութիւնը 12 Հոկտեմբեր 1929 թուակիր օդային նաւորդութեան միջազգային դաշնագրութեան։

ՃՇԴԱՊԱՀ ԲԺԻՇԿ ՄԸ...

Տօքթ. Իգրաէլ, Ամերիկեան համալսարանի ատամնաբուժական ճիւղի ուսուցիչ, հինգշաբթի օր կէս օրէ վերջ ինքնաշարժ նստած դէպի համալսարան կ'երթար։ Որոշ ժամուն հասնելու համար շատ արագ կը քշէր իր ինքնաշարժը։ Կրահամի մօտ, երկու հանրակառքերու իրարու հանդիպած միջոցին Տօքթ. Իգրայէլի ինքնաշարժը կը մնայ անոնց միջեւ եւ ջարդ ու փշուր կըլլայ։ Զարմանալի հրաշքով մը, ջախջախուած ինքնաշարժի մէջ գտնուող Տօքթորը անվնաս դուրս կուգայ եւ իսկոյն կը նայի ժամացոյցին. կը տեսնէ որ դեռ հինգ վայրկեան ունի հասնելու համար իր գործին եւ ամէն բան ձգելով կը փութայ հիւանդանոց։

ՄԱՐՈՆԻԹ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՄԵՆ. ԱՐԻՏԱ ՊՔԷՐՔԷԻ ԳԱՀԻՆ ՎՐԱՅ

Անցած հինգշաբթի օր մարոնի եպիսկոպոսներ շարունակեցին իրենց աշխատանքները ընտրելու համար նոր պատրիարքը։ Սակայն քուէները միեւնոյն բաժանումը կրեցին եւ հնարաւոր չեղաւ ապահովել մէկին ընտրութիւնը։ Եւ տեսնելով որ մէկը միւսին պիտի չզիջի, որոշեցին երկու թեկնածուները՝ Մուպարէք եւ Ապտալլա, հրաժարեցնել եւ երկու նոր թեկնածուներու շուրջ ընտրութիւն կատարել։

Երկու նոր թեկնածուներն էին Պօղոս Ֆաղալի եւ Անթուն Արիտա եպիսկոպոսներ, առաջինը Ապտալլա եպիսկոպոսի կողմնակիցներէն, իսկ երկրորդը Մուպարէք եպիսկոպոսի կողմնակից։ Ընտրութիւնը սակայն միեւնոյն արդիւնքը տուաւ եւ յաջողութիւն կարելի չեղաւ։

Ուրբաթ օր սկսող ընտրութիւնները եւս ապարդիւն մնացին մինչեւ կէս օր։ Նոյն իսկ տարաձայնութիւն մը եղաւ, որով կըսուէր թէ եպիսկոպոսներու ժողովը վերջ պիտի տայ իր աշխատանքներուն եւ Պապին պիտի դիմէ։ Բայց ժամը 12ին, Ֆաղալի եպիսկոպոս եւ իր կողմնակիցները տեսնելով որ անկարելի է յաջողութիւնը, որոշեցին վերցնել թեկնածութիւնը Ֆաղալի եպիսկոպոսի եւ քուէարկել ի նպաստ Անթուն Արիտա եպիսկոպոսի։ Անկէ վերջ, առաջին քուէարկութեամբ իսկ, Արիտա եպիսկոպոս միաձայնութեամբ ընտրուեցաւ պատրիարք։

Արդիւնքը յայտարարուեցաւ հրապարակաւ։ Եպիսկոպոսներ կատարեցին գահակալութիւնը նոր պատրիարքին եւ մէկիկ մէկիկ համբուրեցին անոր ձեռքը։ Պքէրքէի զանգակները անմիջապէս հնչեցին, ատեն լուրը տարածուեցաւ Լիբանանի բոլոր կողմերը։ Ժողովուրդը խումբերով բազմութեամբ հաւաքուեցաւ, համբուրելու համար պատրիարքին ձեռքերը։

Ամեն. Արիտա եպիսկոպոս 68 տարեկան է, բնիկ Պշարրեցի, որ 1908էն ի վեր Թրիփոլիի եպիսկոպոսն էր եւ սիրուած ու յարգուած կրօնական մը։

Նորընտիր պատրիարք Ամեն. Անթուան սրբազան Արիտա ծնած է Պըշարրի (Հիւսիսային Լիբանան) մէջ 2 Օգոստոս 1863 թուականին։ 18 Յունիս 1908 եպիսկոպոս ձեռնադրուած է Թրիփոլիի համար։

Իբրեւ եկեղեցական, Նորընտիր պատրիարքը արժանացած է հասարակութեան յարգանքներուն։ Պատերազմի ընթացքին անիկա բոլոր իր ունեցածը տրամադրած է կարօտեալներու օգնութեան, նոյն իսկ ըսուած է ծախել իր հովուական խաչը օգնելու համար սովէն տառապող ժողովուրդին։

Նորընտիր պատրիարքը հետաքրքրուած է երկրին տնտեսական շահերով եւ ինքն է որ յաջողած է իրականացնել Խասիոյի ջրաբաշխական ձեռնարկները եւ Շէքքայի չիմէնթոյի գործարանը։ Խասիայի գործին մէջ Լիբանանցիներու կողմէն դրուած դրամագլուխը կը հասնի 275000 սուր. ոսկի։

Ամեն. Արիտա պատրիարքը արժանացած է Ֆրանս—պատուոյ լեգէոնի պատուանշանին զոմանտէօրի աստիճանին։

Խմբագրութիւնս իր անկեղծ շնորհաւորութիւնները կը յայտնէ թէ նորընտիր պատրիարքին եւ թէ ալ մարոնի հասարակութեան, մաղթելով իրեն եւ իր հօտին բարօրութիւն եւ յաջողութիւն։

ՇՆՈՐՀԱՒՈՐԱԿԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ

Լիբանանի Հանրապետութեան նախագահ պրն. Շարլ Տէպպաս եւ բազմաթիւ նախարարներ եւ երեւելիներ շնորհաւորական հեռագիրներ ղրկեցին նորընտիր պատրիարքին։

Առջի օր, կիրակի, Պքէրքէի մէջ, ծովածաւալ բազմութեան մը ներկայութեան կատարուեցաւ պաշտօնական գահակալութեան հանդէսը նորընտիր պատրիարք Ամեն. Արիտա Արքեպիսկոպոսի։ Արարողութեանց աւարտումէն վերջ, Պապին հեռագրուեցաւ ընտրութեան արդիւնքը եւ խնդրուեցաւ անոր վաւերացումը։

ԳՈՐԳԻ ԳՈՂ ՄԸ

Ասկէ ամիս մը առաջ, Պէյրութի մեծ մզկիթին պատկանող 12 կտոր գորգեր գողցուած էին։ Երկար փնտռտուքներէ վերջ յայտնի եղած է որ մզկիթի դռնապան Մուհամմէտ Խօմսին գողցած է զանոնք։ Այս մարդը ձիարշաւի խաղերուն մեծ կորուստներ տուած էր եւ պարտքի տակ ինկած։ Ասկէ վերջ սկսաւ գողութեան դիմելու։

Այժմ բանտարկուած է ան։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Ամանորի եւ Ս. Ծնունդի առթիւ Ամանոս Քէմբի «Մեսրոպեան» Ազգ. Վարժարանի սարքած հանդէսը տեղի ունեցաւ 3 Յունուար կիրակի։ Ուսուցչական կազմը ջանք չէր խնայած հետաքրքիր ընելու հանդէսի յայտագրի մասերը։ Առաձայն, երկձայն խմբերգներ եւ մեներգներ՝ նորութիւն մըն էին Քէմբի ժողովուրդին համար։ Տեղի ունեցան հետաքրքրական պարեր, զգաւ սանուն լեզուով, ըրին հայերէն, Ֆրանսերէն արտասանութիւններ։

Իսկական հայկական մթնոլորտ մը մէջ ապրող հանդիսականներ յուզումով մտիկ ըրին Գ. Գուլուլեանի գրած «Հայկական Ամանոր»ը։ Ամանորն մէկ նոր տրամախօսութիւնը։ Սուրբ Ծնունդի խորհրդաւոր կենդանի պատկերը ժողովուրդին յիշեցուց իր երկրի աւանդութիւնները։

ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻ ՀԱՆԴԷՍ «ԻՈՒԻՒԸՆԵԱՆ» ԱԶԳ. ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

Յունուար 3, կիրակի առտու ժամը 10ին՝ Շաբաթական Նպարտ ժողովարանին մէջ, տեղի ունեցաւ «Իուբէէնեան» վարժ.ի մանկապարտէզի հանդէսը։

Ժամանակին քաղեցիք փութացեր էին լեցնել սրահը։ Բացման խօսքը ըրաւ Հայրիկն Վարժապետեանը, Պարտարանի կեանքը, ինչ զոհողութիւններով մէջտեղ բերուիլը. եւ սակաւին ալ ինչեր պէտք են զայն իգլուխ հանելու համար։ Մեւ յայտնեց քաղեցիներու մի քիչ անտարբերութեան թէ՝ անհատական ուժերը ոչինչ կրնան ընել եթէ պէտք եղած ուժերը չ'միանան իրեն։

Տեղի ունեցան, երգեր, արտասանութիւններ, մանկական խաղեր, մարզանք եւլն. բոլորն ալ նորութիւններ էին քաղեցիներուն. ուշադրութեան արժանի էր փոքրիկներու առողջութիւնը։

Խօսեցաւ վարժարանի Տնօրէնը, բացատրութիւններ տուաւ վարժարանին կեանքէն, եւ ծանրացաւ ընտանիք եւ դպրոցին, ըսելով թէ ինչեր կը պահանջէ դպրոցը ընտանիքէն։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐ ԳՈՄԻՍԷՐԸ ՀԱՅՖԱ ԿԱՅՑԵԼԷ

Պաղեստինի բրիտանական Բարձր Գոմիսէր Զօրավար Սըր Արթիւր Վօքոփ երկուշաբթի եւ երեքշաբթի օրերը այցելած է Հայֆան, Աքքիան եւ Հիւսիսային Պաղեստինը։ Հայֆայի քաղաքապետը 250 հոգինոց հացկերոյթ մը տուեր է 'ի պատիւ Զօրավարին, ուր փոխանակուած են այլ եւ այլ ճառախօսութիւններ։

ՈՒՂԵՑՈՅՑ Գ. ԳԱԼԹԱՃԻՒ ԴԻԼՈՒԻՆ ԵՆԱԾ ԱՐԿԱԾԸ

Նաւահանգիստի ուղեցոյց պ. Գալքանի չորեքշաբթի երեկոյին նաւահանգիստէն դուրս առաջնորդած էր «Ամերիկեան Էքսբրէս Լայնըշնալ»ին ընկերութեան «Էքսքըբրոր» անուն շոգենաւը եւ այս հակառակ նոյն ժամուն տիրող խիստ փոթորիկին։

Պ. Գալքանի ամերիկեան շոգենաւին մէջ գտնուելուն պատճառաւ չի կրցաւ իր ուղեցոյց նաւին մէջ փոխադրուիլ հետզհետէ խստացող փոթորիկին պատճառաւ, այնպէս որ ստիպուած մնաց շոգենաւին մէջ, որ զինքը ցամաք հանեց... Աղեքսանդրիա միայն։

ՕՐ. ՄԱՐԻ Տ. ՄԷՆԷՐՃԵԱՆ
Պ. Գ. Ե. ԳՈՅՈՒՄՃԵԱՆ
Խօսեցեալ
9 Յուն. 1932 Պէյրութ

ԱՌԱԳԱՍՏԱՆԱՒԻ ՄԸ ՆԱՒԱԲԵԿՈՒՄԸ

Կիպրոսէն Շէքքա (Հիւսիս. Լիբ.) առագաստանաւ մը գացող փոքրիկին բռնուած է ծամբան եւ ենթարկուած է նաւաբեկութեան։ Հինգ հոգիէ բաղկացած նաւաստիները ինքզինքնին նետեր են ծով, եւ անոնցմէ լողալ չգիտցող երեք հոգի խեղդուած ըլլալ կենթադրուի, միւս երկուքն ալ Շէքքացի ձկնորսներու կողմէ գտնուելով առաջնորդուած են Թրիփոլի։

Հետազօտութիւն կը կատարուի գտնելու համար միւս երեք նաւաստիները, սակայն, ողջ գտնուիլնին անհաւանական կը նկատուի։

Պ. ՔԷՅԼԱ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Բարձր Գոմիսէրութեան Լիբանանի նախկին պատուիրակ պ. Քէյլա, անցած ուրբաթ օր, «Փիէր Լօթի» շոգենաւով ժամանեց քաղաքս եւ պաշտօնական ընդունելութեան արժանացաւ։

Ժամը 9ին, տէր եւ տիկին Քէյլա եւ իրենց երկու պզտիկները շոգեմակոյկ նստան եւ ցամաք իջնելով առաջնորդուեցան պ. Սափս Աֆամիէ, որ ծնողքն է տիկին Քէյլայի։ Ժամը 9ին, պ. Քէյլա այցելութիւն տուաւ Հանրապետութեան նախագահին, որմէ վերջ տեսակցեցաւ Բարձր Գոմիսէրին հետ։ Երեկոյեան պ. Քէյլա եւ տիկին Քէյլա ճաշեցին Հանրապետութեան Նախագահին մօտ։

Պ. Քէյլա քանի մը օր մնալէ վերջ պիտի մեկնի Մասակասար, ուր կառավարիչի պաշտօն կը վարէ։

ՁԱՀԼԷԻ ՄԷՋ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Զահլէի մէջ սնանկացած է Հարիս Ռըզ Գալլա անուն վաճառական մը 1500 ոսկի պարտքով։

ՍԱՄԸԼԹԷՅՆԻ ԹՈՔԱԽՏԱՆՈՑԻՆ

Մեղեդեան Տօքթին արքին պ. Յակոբ Տ. Ստեփանեան 100 սր. դրկեց կը նուիրէ Սամըլթէյնի թոքախտանոցին։

ԸՆՏԱՆԻՔԻՆ ԱՍՏՂԸ
(L'Etoile du Foyer)

Մտածեցէք ձեր զաւակները. «Լ'Էթուալ Տիւ Ֆուայէ» ձեզ կը մատուցանէ անոնց ապագան ամենայն բարեխղճութեամբ եւ կատարեալ վստահութեամբ ապահովելու միջոցը։

Գուրճ, պանդոկ Սավիա, Պէյրութ.

ՍԱԿԱՐԱՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ

11 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1932

	Ղուրուշ
Եգիպտ. Թղթադրամ	445
Անգլիկն. »	434
Տօլար »	126
Թրքական »	58
Գանք Օթոման	140
Իտալական Լիր 100	645
Յունակն. Տրախմի 100	150
Անգլ. ոսկի	600
Ֆրանս. »	476
Օսման. ,,	547
Արծաթ մէճիտ	28
Գրէտի Ֆոնս. Ա.	480
,, Բ.	273
,, ,, Գ.	270

Մեծարեան եղբարք Րիւ Ֆօշ Թելեֆոն՝ 5-19

Պաշտօնական Տանուցում

Ս. Ծննդեան տօնը Կաթողիկոսարանի մէջ

Յունուար 6ին Ս. Ծնունդը չտօնուեցաւ Կաթողիկոսարանիս մէջ, որովհետեւ Վեհ. Կաթողիկոսներ եւ Դպրեվանքիս Դպրաց Դասը Պէյրութի Ս. Նշան Եկեղեցւոյ մէջ տօնեցին հրաշափառ Ծնունդը։ Հետեւաբար կարգադրուած է որ Յունուար 13ին, Չորեքշաբթի, ՈՒԹՕՐԷԲԻՆ Կաթողիկոսարանիս Սրբոց Թարգմանչաց եկեղեցւոյն մէջ կատարուի Ծննդեան ժամերգութիւնը, ՋՐՕՐՀՆԷՔԻ արարողութեան հետ։ Ս. Պատարագը պիտի մատուցանէ Վեհ. Բաբգէն Ս. Արքեպիսկոպոս եւ պիտի քարոզէ։

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ զաւակները կը հրաւիրուին այս փառաւոր պաշտամունքին ներկայ գտնուիլ եւ մխիթարուիլ հոգեւորապէս։

Սկիզբն Պատարագի՝ ժամը 7.30
ՔԱՐՈԶ՝ Հայր Մերէն առաջ։

1932, Յունուար 8, Անթիլիաս (Կնիք Կաթողիկոսարանի)

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՉՈՐՐՈՐԴ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԵԱՆ ՓՈԽԱՐԷՆ

Տեղի պիտի ունենայ ԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏ Յունուար 23ին Շաբաթ իրիկունը ժամը 8.30ին Հայ Աւետարանականներու ժողովարանին մէջ. մուտքի գիներ սովորական. անդամները կը վճարեն 10 դահեկան, ոչ-անդամներ 15։

Դատի ենթարկուողն է Րաֆֆիի «Խենթը» վէպի հերոսներէն Թովմաս Էֆէնտին։

Դատական կազմը հետեւեալն է՝
Նախագահ՝ Պարոն Գասպար Իփէկեան
Անդամ դատաւորներ՝ Մէքր Հ. Շամլեան եւ Տօքթ. Բ. Գույագեան
Դատական քարտուղար՝ պարոն Սուրէն Բաքալեան
Դատախազն է պարոն Արտակ Յովհաննէսեան
Մասնաւոր մեղադրողը պարոն Ղազար Զարդ
Պաշտպաններն են՝ Տէր. Օննիկ Կէրկէրեան եւ Ջ. Մէքրթիչեան

Վճիռ կայացնելու համար ներկայ եղող ժողովրդեան կողմէն կընտրուին 13 երդուեալ դատաւորներ։ Խումբ մը ընկերներու կողմէ կ'առաջարկուին հետեւեալ անձերը իբրեւ ընտրելի, ըստ անուան կարգի՝ Ասատուր Զայեան, Արամ Զարմանեան, Արամ Սվաճեան, Արմենակ Չէրքէզեան, Գրիգոր Գուլուլեան, Խորէն Սուքիասեան, Մելքոն Տէր Մելքոնեան, Միհրան Ապէլ, Միհրան Թուրիկեան, Տօքթ. Պեզնեան, Տօքթ. Վարդապետեան, Տաճատ Սրապեան, Տիգրան Մաւիազայեան։

ՆՈՐ ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

Համազգ. Ընկերութեան Հրատարակութիւններէն
Դասագրքերու շարքին երկրորդ թիւը

ԼԵՒՈՆ ՇԱՆԹԻ
„ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՇԽԱՐՀ”
Բ. ԳԻՐՔ
ՈՒՍՄԱՆ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ

160 մեծադիր էջ, գինը 40 Ս. Դ. Համազգայինի անդամներուն համար 30 դահեկան։ Դպրոցներուն եւ մեծաքանակ գնողներուն 20 0|0 զեղչ։

Ամեն դիմում պէտք է ուղղել հետեւեալ հասցէին՝
Collège Arménien, 30. Rue Kantari. Beyrouth (R. L.)

Etablissement J. HEKIMIAN FILS
(Maison fondée en 1877)
56 Rue FAUBOURG SAINT HONORE - PARIS (VIIIe)
Առեւտրական տուն է գործի համար
ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԱՊՐԱՆՔ. ՆԻՒԹ ԿԱՄ ԳՈՐԾԻՔ
կրնայ հայթայթել ամենանպաստաւոր գիներով
Հեռագրական Հասցէ Efi-Elyseding - Paris - 123

ՖՕԹՕ ՀՐԱՉ

Անոնք որ կ'ուզեն վերջին նորաձեւութեանց համաձայն նուրբ եւ ճաշակաւոր լուսանկարներ ունենալ, առանց վարանումի թող դիմեն Մաարաթ փողոց, նորակառոյց Խորհրդարանի ճիշդ դիմացի շէնքին երկրորդ յարկաբաժնի վրայ, նորբացուած ՖՕԹՕ—ՀՐԱՉ Աթէլիէն, որ ունի ելեքտրականութեան առանձին բաժին մը եւս, որով առանց նկատի ունենալու օդն ու ժամանակը՝ կարելի է գործացում տալ ամէնանրբաճաշակներուն իսկ։

ԱՅՑԵԼԵՑԷՔ ԵՒ ԳՈՀ ՊԻՏԻ ՄՆԱՔ

162 ՄԻՋՆԱԲԵՐԴԻՆ ԼՐՏԵՍԸ

— Ո՛չ, քեռիս, չեմ կրնար ըսել թէ ո՛րչափ գոհ եմ։ Հայրս ո՛րչափ երջանիկ պիտի ըլլայ վերադարձիս։

— Ժան, հօրդ մասին խօսածներէդ դատելով, կը կարծեմ թէ անոր ամենէն մեծ երջանկութիւնը պիտի ըլլայ քեզ տեսնել որ խելքդ գլուխդ եկած է։

— Անշուշտ, պատասխանեց Ժան ժպտելով։ Տեսէք, քեռի՛, հոն է որ ես Մէօզը ինկայ եւ հոս է որ Ֆասէ զիս ջուրէն հանեց։

Երկուքը միասին ծռեցան դէպի գետը եւ դիտեցին հանդարտ ու խորունկ ջուրերը։

— Այս ջուրերը քանի մը քիլօմեթր անդին կ'երթան Թշնամին զովացնելու, մրմռաց Ժան, եւ....

Ցանկարծ խուլ սուլոց մը լսուեցաւ եւ իրենց դիրքերէն երկու մատ անդին պայթիւն մը տեղի ունեցաւ։ Ժան ինքզինքը նետած էր քեռիին առջեւ ու արիւններու մէջ թաթխուած՝ գետնին վրայ։ Նոյն պահուն կամուրջը սարսեցաւ իր հիմքերէն։ դժոխային աղմուկ մը տարածուեցաւ ձորին մէջ եւ երբ զօրավարը իր ապշութենէն ուշքի եկաւ ի՞նչ տեսնէ.... կամուրջը մասամբ կործանուած էր եւ Ժանի մարմինը գետնին ինկած։ Մնեցաւ զայն վերցնելու բայց կտրտուած հեռագրական թելերու մէջ բանտարկուած էր։ ձեռքերն ու մարմինը թոյլ չէին տար տակաւին ոեւէ շարժում ընելու։ Եւ մինչ ինք կ'աշխատէր այս արգելքներէն ինքզինքը ազատելու վրայ հասան աշտարակին պահապանն ու մաքսի պաշտօնեաները։ Անոնք տեսան վիրաւորն ու անոր քեռին։ Անմիջապէս ազատեցին զօրավարը, միւսները վերուցին Ժանն ու դէպի մաքսի գրասենեակը ուղղուեցան։

41 ՄԻՋՆԱԲԵՐԴԻՆ ԼՐՏԵՍԸ 159

— Ներեցէք, զօրավար։ Այն օրը ուր Ժան սոսկալի ջերմ ունեցաւ, իր սենեակին վառարանը վառեցի եւ վարագոյրին ետեւը աղուոր կոճակ մը գտայ... զոր պահեցի...։ Իրաւունք չունիմ պահելու... Աւելի մը ետք այդ կոճակին ընկերը Ֆասէի քով տեսնելով՝ գտածս անոր վերադարձուցի։ Երբեք, սակայն, կրնայի կասկածիլ թէ պարոնը լրտես մըն էր.... Ասկէ զատ, զօրավար, թոյլ տուէք որ ուրիշ բան մըն ալ ըսեմ.... Նշմարեցի որ, ատենէ մը ի վեր, այս պարոնը մեր ձեռքը չէր տուներ։ Միշտ կը պահէր ձեռքերը, կը ծածկէր, գրպանները կամ ետեւը դնելով, եւ կամ ձեռնոց կը կրէր։

— Աս տղան շատ ճիշդ կը տրամաբանէ, յայտարարեց հազարապետը եւ հիմա կը մեկնուի թէ անցեալ օր գողցուած ծրագիրներուն վրայ ինչո՞ւ միայն Ժանի մատի հետքերը կը գտնուէին։

Այո՛, այո՛, հաստատեց Բամբրան։ Բայց, տղաս, ըսէք ճշդիւ թէ ի՛նչ անցաւ անցեալ օր։

Խօսքը Լիւսիէնի ուղղած էր։

Ֆասէ չպատասխանեց։

— Ի՞նչպէս, գոչեց Ֆրէքանթէն՝ ինքնիրմէ ելած, ուզուած բացատրութիւնները չէք տար, մինչ այնքան վատ եղաք անմեղ մը մահուան դրկելով ձեր տեղ։ Մէկ հեղ ուղղամիտ եղէք։ Անկեղծութիւնը երբեմն կը մեղմէ դատաւորները....

Այս վերջին խօսքին վրայ Լիւսիէնի ճակատը քիչ մը մթնցաւ։ Իր վրդովուած ակնարկը պտտեցուց ներկաներուն վրայ եւ կարգ կարգ նախադասութիւններով պատմեց վերջին անցուդարձերը։ Կը ջանար իր յանցանքները նետել Պէրթրէնի վրայ որ իրեն խորհուրդ տուած, զինքը առաջնորդած ու իրեն սպառնացած էր։ Ինքը անոր պարզ գործիքն էր։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԱՀ Պ. ՄԱԺԻՆՈՅԻ

Փարիզ.— Պ. Մաժինօ մեռաւ: Պ. Տումէր որոշեց ազգային յուղարկաւորութիւն կատարել անոր համար։ Հաւանական է որ անոր յուղարկաւորութիւնը տեղի ունենայ կիրակի 10 Յունուարին։

Պ. Լավալ հրաման տուաւ հանրային շէնքերու վրայի դրօշակները կէս պարզել ի նշան սուգի։

Բազմաթիւ անձնաւորութիւններ այցելեցին պ. Մաժինօի մեռելային սենեակը որոնց կարգին Ներքինի գահաժառանգ իշխանը։

Խորհրդարանային շրջանակներու մէջ կ'ենթադրուի թէ պ. Մաժինօի մահը նախարարութեան կազմին մէջ փոփոխութիւն առաջ բերելու բնոյթը ունի։

ՀԱՏՈՒՑՈՒՄՆԵՐՈՒ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Լոնտոն.— Հատուցումներու խորհրդաժողովը պիտի գումարուի Ուշիի դղեակին մէջ։

Փարիզ.— Ելեւմտական նախարար պ. Ֆլանտէն ընդունեց գերմանական դեսպանը որուն յայտնեց Հատուցումներու խորհրդաժողովին մասին ֆրանսական տեսակէտը։ Սոյն տեսակէտին համաձայն, Ֆրանսան տրամադիր է եղեր Գերմանիոյ շնորհել Մորաթորիօմ որը չպիտի անցնի եղեր 1 Յուլիս 1934 թուականը, պայմանաւ որ Գերմանիան վճարէ սոյն շրջանի միջոցին Եունկի Ցատակագծին նախատեսած անպայմանադրական տարեվճարները։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Վաշինկթըն.— Պ. Ռուզվէլթ իր թեկնածութիւնը դրած է նախագահութեան պաշտօնին համար, ընդդատելով պ. Հուվըրի հանրապետական քաղաքականութիւնը։

Վաշինկթըն.— Պ. Սթիմսըն յայտարարեց թէ Ամերիկեան մասնակցութիւնը Զէնքաթափութեան Խորհրդաժողովին անհրաժեշտ է։

ԿԱՆՏԻԻ ԶԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ՇՈՒՐՋ

Փօմպէյ.— Կանտիի և իր ընկերներուն ձերբակալութեան դէմ իբրև բողոքի նշան քաղաքիս մէջ այսօր յայտարարուած գործադուլը ունեցաւ ծանրակշիռ հանգամանք մը։ Ժողովուրդի բոլոր դասակարգերը խորհրդակցութիւն կը կատարեն ցոյցեր կազմակերպելու համար։ Բամպակի տասնըչորս գործարաններ գոցուեցան, ինչպէս նաև բամպակի, արմտիքի և մետաղներու սակարաններն։ Կ'սպասուի որ խանութները գոցցին երկու երեք օր ի նշան բողոքի։

Կալկաթայէն կը կը հաղորդուի թէ քանի մը հազարներէ բաղկացած ցուցարարներ մերժած են ցրուիլ և ոստիկանութիւնը կրակ բանալով անոնց վրայ վիրաւորած է բազմաթիւ անձեր։

Քոմպուրանի մէջ տեղի ունեցած են ծանրակշիռ ցոյցեր. ցուցարարները կը ծափահարէին Կանտին և կ'աղաղակէին «Անկցի Հնդկաստանի Բրիտանական կառավարութիւնը»։ Ոստիկանութիւնը ցրուեց հինգ հաւաքոյթներ եւ զինուորական վիճակ հռչակուեցաւ քաղաքին մէջ։

Այլահապատի մէջ, քանի մը հազար անձէ բաղկացած թափօր մը շրջեցաւ քաղաքին մէջ. Ոստիկանութիւնը փորձեց ցրուել զայն, ժողովուրդը դիմադրեց և ընդհարում մը տեղի ունեցաւ: Բազմաթիւ մեռեալներ եւ վիրաւորներ կան։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՑԱՅՑՆԷ ԹԷ ՈՐՈՇԱԾ Է ՋԱԽՋԱԽԵԼ ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Լոնտոն.— Բրիտանական կառավարութիւնը հրատարակեց յայտարարութիւն մը որով կը յայտնէ թէ պիտի պատասխանէ Կանտիի կողմէ կատարուած ասպարէզի կոչին և պիտի գործածէ իր կալուածութեան մէջ գտած բոլոր միջոցները զսպելու համար քաղաքային անհնազանդութեան շարժումը։

VALDA

ՎԱԼՏԱ ՊԱՍԹԻԼ. Ի ՄԸ

բերանը դրուիլը ԽՈՒՍԱՓՈՒՄՆ Է

կոկորդի և ուղեղի հիւանդութեանց, պարզ հարբուխի, ձայնի կարկուն, գրիպի, ևայլն.

ՎԱՐԱԿԵԱՆԱԿԱՆ ԹՈՔԱԽՏՈՒՄՆ Է

դժուարաշնչութեան, շնչահեղձութեան, ևայլն.

ԼԱՒԱԳՈՅՆ ԴԱՐՄԱՆՆ Է

կուրծքի հիւանդութեանց դէմ պայքարելու.

ԿԱՐԵՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ ՑԱՆԿԱՆԱՐԵԼԻ.

ՈՒՇԱԴՐԷ՛Ք, ՊԱՀԱՆՋԵՑԷ՛Ք ԲՈԼՈՐ ԴԵՂԱՐԱՆՆԵՐԷՆ

ՃՇՄԱՐԻՏ ՎԱԼՏԱ ՊԱՍԹԻԼՆԵՐԸ

որ տուփերու մէջ միայն կը ծախուին եւ

կը կրեն ՎԱԼՏԱ անունը

Ներկայացուցիչ ՍԱԻՏԱ ԵՂԲԱՐՔ Պէյրութ

Կարի եւ Ձեւագիտութեան Դասընթացք

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԵՐԱՄԵԱՆ

ՎԿԱՅԵԱԼ ԴԵՐՁԱԿՈՒՀԻ

ԲԱՐԻԶԷՆ ԵՒ ՎԱՇԻՆԿԹՕՆԷՆ

Կարի եւ ձեւագիտութեան մասնագիտուհի, Տիկին Մարի Երամեան կը վերադառնայ իր արհեստանոցը, Մեծ Սէրայի դիմացը Նօ. 78 սան երկրորդ յարկը:

Երեք ամսուան միջոցին կը սորվեցնէ ամենավերջին նորաձեւութեամբ, կար եւ ձեւագիտութիւն իր, բոլոր բարդութիւններով եւ արդիական ձմիջոցներով, Droit-fils մեթոտով: Իր աշակերտուհիները կ'օժտէ Բարիզի ակադեմիական Académie Daydou վկայականով։

ՍԹԱՆՏԱՐՏ կօշիկները միշտ ամենադիւրաւոր, ամենադիմացկուն, ամենաաժան եւ ամենագեղեցիկներն են.

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝

ՆԱՃԱՐ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՊԱՆԴՈԿ ԼԻԲԱՆԱՆ

- ԶԱՀԼԷ -

Հայկական միակ պանդոկը Զահլէի մէջ

ՄԱՔՈՒՐ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ՃԱՇ

ԶԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ ԱՆԿՈՂԻՆՆԵՐԸ ԿԷՍ ԳԻՆ

ՏՈՒՆ ՎԱՐՁԵԼ ՈՒԶՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

Տէր եւ տնօրէն Յ. ՅՈՎԱԿԻՄԵԱՆ

ՏՕՔԹ. ՍՏԵՓԱՆ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Կ'ընդունի ամէն օր, բացի կիրակիէն, կէսօրէ առաջ 8—12 կէսօրէ վերջ 2-6

Հասցէ՝ Capucin-ներու եկեղեցիին կից Արդարութեան պալատին եառ։

ՏՕՔԹ. ԳԷՈՐԳ ԿԷՐԿԷՐԵԱՆ

Վկայեալ Lauréat նախկին Interne եւ այժմ մնայուն ՄԱՍՆԱԳԷՏ բժիշկ Ֆրանսական հիւանդանոցի ԱՉՔԻ, ՔԹԻ, ԿՈԿՈՐԴԻ, ԱԿԱՆՋԻ և ԳԼԽՈՒ հիւանդութիւններու բաժնին:

Հիւանդ կ'ընդունի կէսօրէ վերջ ժամը 3—6

իր զննարանին մէջ rue de Damas, No. 515

Հիւանդները ուղղակի հիւանդանոց կ'ընդունուին իր կողմէ տրուած մուտքի թուղթով:

Աղքատ հիւանդներու ձրի դարմանում, ամէն օր կէսօրէ առաջ ժամը 10—12, հիւանդանոցի դարմանատան մէջ։

ՏՕՔԹ. Մ. Ս. ՏԱՔԷՃԵԱՆ

Նախկին Ներքին բժիշկ ԹԱՂԱՊԵՏ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

Այժմ Միայուն բժիշկ St. ELIE ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐ

ՆԱՀՐԻ ՌՈՍՏԻԿԱՆԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ ԻՐ ՔԼԻՆԻՔԻ ՄԷՋ

Ամեն օր (կէսօրէ առաջ 10—12 / կէսօրէ վերջ 1 — 3)

ՄՆԹ.— Հինգշաբթի եւ շաբաթ կէսօրէ վերջ ալքատ հիւանդներուն ձրի։

Անձամբ եւ առանձ ծախսի մաքրեցէք

ՁԵՐ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ

Ինչ խարկ այլեւս հագուստները մաքրել տալու համար ձեր խաթ հեռարկանել երբ կայ հրաշալի նար գիւտ մը

ԼԻՒՍԷՆ (LUCIN)

ՃԱՌԱՆՑ ԼՈՒԱԼՈՒ. ՊԱՐԶԱՊԷՍ ԽՈՆՁԱՆԱԿԵԼՈՎ

ԿԸ ՄԱՔՐԷ ՈՒ ՆՈՐ ԿԸ ԴԱՐՁՆԷ

բամպակէ, բուրդէ, ամեն տեսակ կերպաս, հագուստ եւ հիւսուածեղէն ինչպէս նաեւ գորգ, կարասիներու կերպասներ, ձմեռուան գլխարկներ. եւայլն, եւայլն, առանց կերպասին մնասելու։ ՓՈՐՁԵՑԷՔ ԵՒ ՀԱՄՈԶՈՒԵՑԷՔ.

Տուփը կ'արժէ 25 ս. դհկ. միայն.

Մէկ տուփով կա-ելի է շատ կեար մաքրել։

50 ս դհկ. դրկողին 2 տուփ իր դրկուի՝ փոստի ծախսը մեր վրայ։ Վաճառորդներուն եւ մեծաքանակ առնողներուն մասնաւոր գեղչ։ Դիմել՝

Մ. ԿԱՍՊԱՐԵԱՆի Պօրսա—Պէյրութ (B. P. 422) կամ ՅԱԿՈԲ ՆԵՐՍԷՍԵԱՆի, սեղանաւոր, Ֆօշ փողոց, Պէյրութ։

ՏՕՔԹ. Գ. ՏԱՎՈՒՏԼԱՐԵԱՆ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Իր դարմանատունը հաստատած է, ԱՍՍՈՒՐ փողոց, Տօքթ. Եօզղաթեանի (ատամնաբոյժ) դարմանատան կից.

Ընդունելութեան ժամեր՝

կէսօրէ	առաջ	ժամը	8—12
»	վերջ	»	2—6

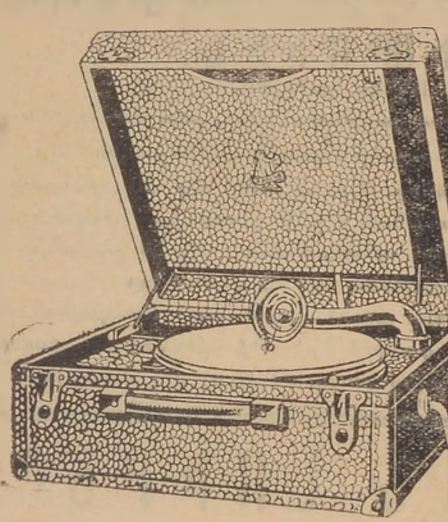

Տոկուն շինուածք
Վայելուչ ձեւ
Հնչուն եւ բնական ձայն
Անոր յատկանիշներ՝

ՈՐՈՆՑՄՈՎ ԿԸ ՋԱՏՈՐՈՇՈՒԻՆ

ԱՓՈԼԼՕ ՖՈՆՈՆԵՐԸ

Պատրաստուած վերջին կատարելագործեալ դրութեամբ, Անգլ. ամենահին եւ ամենամեծ ընկերութեան կողմէ

APOLLO GRAMOPHONE Co. L^td

(of London)

ԱՓՈԼԼՕ՝ ՖՈՆՈՆԵՐՈՒ ԹԱԳՈՒՀԻՆ !!!

Կատարեալ համոզում գոյացնելու համար անգամ մը այցելեցէք

MAISON APOLLO, Rue de la Poste, BEYROUTH

Փորձեցէք եւ քննեցէք ամեն ձեւի, ամեն գինի եւ տարբեր տեսակներ

գիւրամատչելի գին, վճարումի դիւրութիւն.

Ընդհ. ներկայացուցիչներ՝ Սուրիոյ, Պաղեստինի, Անդրյորդանանի, Միջագետքի եւ Եգիպ. բոսի.— ՍԻՆԱՆԵԱՆ ԵՂԲՈՐՔ

SINANIAN FRÈRES, Boîte Postale 642, BEYROUTH (Syrie)

Զօրավարը միշտ կը լռէր։ Վերջոյ դարձաւ իր թոռանը.

— Այս ամենէն կը հասկցուի որ, տիարք, Ժան Տանրէլ անմեղ է։ Անոր դատին վերաքննութիւնը պարտադիր է եւ ելքը կասկածելի չէ։ Ժան Տանրէլը առժամապէս արձակուած կը յայտարարեմ։

Ոստիկան - զինուորները քակեցին անմեղին ձեռնակապերը։ Ժան քանի մը քայլ առաւ դէպի զօրավարը, անոր յղեց վստահութեան գեղեցիկ ժպիտ մը եւ միայն ըսաւ.

— Շնորհակալութի՛ւն։

Ցետոյ դառնալով Քորսիքացիին՝ ձեռքերը սեղմեց ամուր մը, ճզմելու աստիճան։ Ձեռ գիտեր թէ երկուքէն ո՛րը աւելի յուզուած էր, սակայն ո՛չ մէկը խօսելու կարողութիւն ունէր։

Վայրկեան մը վերջ ոստիկան զինուորները մութ բանտը կ'առաջնորդէին ծերուկ Պէրթրէօնն ու իր թշուառական գործակիցը։

Ու երբ, յաջորդ օր, զինուորական քաղաքային տեղեկացաւ նախորդ օրուան կարեւոր պատահարներուն, յաղթականօրէն յայտարարեց.

— Ես վստահ էի թէ Սէն Վիքթորի Տիրամայրը իր ժողովուրդէն այս անհատը պիտի չլքէր։

ԳԼՈՒԽ ԻԷ

Վերջաւոներները շատ չանցած տեղեկացան երկու լրտեսներու ձերբակալման։ Լուրը տարածուեցաւ շրջակաները։ Սակայն ի՛նչպէս թշնամիին ականջը հասաւ. տակաւին չհասկցուեցաւ այս կէտը։ Ցամենայն դէպս՝ մեր յաջողութենէն գերմանները կատղելով՝ մըտադրեցին վրէժ լուծել։ Վրիժառութիւնը սոսկալի եւ

տարսափելի եղաւ, որովհետեւ ուղղուեցաւ ամբողջ քաղաքի մը, հիւանդներու, հիւանդանոց գտնուող վիրաւորներու, կանանց եւ տղոց։

4 Յունվար 1915ին զօրավարն ու իր թոռը Շարմուաի օդակայանը գացին քննութեան։ Օդը ջինջ էր, արեւը կը փայլէր երկինքին վրայ։ Ժան ժպտուն է, անոր դէմքը կը ցոլացնէ ապրելու եւ անմեղութիւնը երեւան ելած ըլլալու ուրախութիւնը։ Մաքուր հագուած է՝ կառավարիչին թոռան վայելչութեամբ։ Իր դերը կատարուած է, լրտեսը բանուած է, ինքզինք կը յայտարարէ Ժան Տանրէլ — Քամբրան, ու դէմքին սովորական վեհութիւնը անգամ մը եւս ազնուացած է։

Քով քովի կը քալեն ձեր պետը եւ երիտասարդը։ Ժան ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէր այն բացատրութիւնները, զորոնք քեռին կուտայ օդանաւերուն շուրջ։

— Ուսումդ շարունակելու ես, Ժան, ըսաւ զօրավարը գուրգուրանքով եւ ես պիտի ստանձնեմ այդ պարտականութիւնը։ Առողջական վիճակդ տակաւին փիզի կարգիլէ զինուոր ըլլալ։ Կը յուսամ որ մինչեւ այն ատեն վկայականդ առած կ'ըլլաս։

— Կը կարծէ՞ք, քեռի, հարցուց Ժան, որուն աչքերը կը փայլէին։

— Ինչո՞ւ չէ։ Դուն աշխատասէր ես ու Աստուած քեզ խելացի ստեղծած է։ Վկայականդ առածիդ պէս Սէն-Սիր կը մտնես։

— Ո՛վ, քեռիս, բացագանչեց Ժան խնդալով։

Ժան երջանիկ կը զգար ինքզինքը։ Ըլլալ զինուոր, ըլլալ սպա՛յ... իր ամեն ատենուան երազն էր...

Ու շարունակեց.

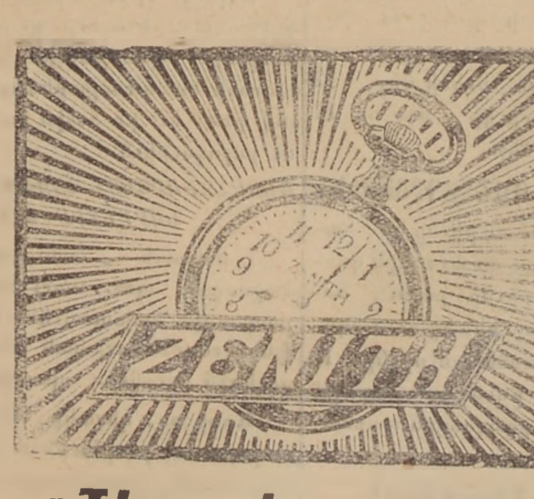

« Time is money »

Ժամանակը ոսկի է

ԶԷՆԻԹ ԺԱՄԱՑՈՅՑԸ ՇՆՈՐՀԻՒ ԻՐ ԱՄԵՆԱՃՇԳՐՏՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՃՇԴԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ

անզուգական յատկութիւններուն ձեզի դրամ կը շահեցնէ առանց դժուարութեան, կարելիութիւն տալով խնայելու ձեր րոպէները անգամ:

Ունինք ժամացոյցներու ամբողջ շարք, ոսկի, արծաթ թէ նիքել, կիներու եւ այրերու համար:

Կ'ԱՊԱՀՈՎՈՒԻՆ ՆԱԵՒ ԲՈԼՈՐ ՆՈՐՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ՝ ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ

Ընդհ. Ներկայացուցիչ՝ ԽԱՉԱՏՈՒՐ ՇԱՀԻՆ (Ֆօշ փողոց)

Վաճառատուն՝ Վէյկան փողոց, քաղաքապետարանի դրան կից:

Նուագի սորվելու դէմ!

այլեւս ոչ ներկայացում ոչ նուագ ահանգած նուագը ձեր տան մէջ:

ՕՏԷՕՆ

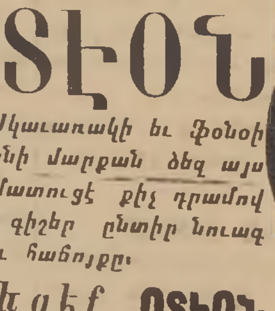

Սկաւառակի եւ ֆոնոֆի յայտնի մարքան ձեզ այս կը մատուցէ քիչ դրամով ամեն գիշեր ընտիր նուագ լսելու հաճոյքը։

Գնեցէք ՕՏԷՕՆ ֆօնօ մը

որմէ անկասկած պիտի հմայուիք եւ նորահիւ այս հռչակաւոր մարքայի սկաւառակներուն շարունակական ժամանման, կըրնաք ամեն երեկոյ, Ձեր տուներուն մէջ վայելել ամենամեծ նուագահանդէսները եւ նուագները, իրենց վերջին ստեղծագործութիւններով:

Այլեւս ոչ ներկայացում եւ ոչ ալ նուագահանդէս, այդ բոլորը ունենալ ձեր տան մէջ միակ միջոցն է կեանքի սղութեան դէմ ինքնապաշտպանուելու: